

**ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ
ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ
УСЛУГИ
(2016 – 2020г.)**

Община Смядово

Съдържание

1	ОБЩИ ДАННИ. АНАЛИЗ	11
1.1	Предистория: как е създадена стратегията	11
1.2	Обхват и фокус на стратегията.....	11
1.3	Национални приоритети в развитието на социалните услуги	12
1.4	Институционална рамка на предоставянето на социалните услуги	12
1.4.1	На национално ниво.....	12
1.4.2	На областно и общинско ниво	12
1.4.3	Стратегически документи	12
2	Изводи от анализа на ситуацията и оценката на потребностите от социални услуги в община Смядово, направен през м. август 2015г., приет с Решение на Общински съвет – Смядово № 544 по Протокол №8.....	13
2.1	Тенденции в развитието на община Смядово.....	13
2.1.1	Демографско развитие и демографските процеси	13
2.1.2	Икономическо развитие, заетост и безработица	14
2.1.3	Образование:.....	16
2.1.4	Жилища и жилищна политика	18
2.1.5	Миграция.....	18
2.1.6	Здравеопазване	19
2.1.7	Образование.....	20
2.1.8	Мерки за решаване на проблемите.....	22
2.1.9	Жилищни условия	23
2.2	Фактори, които пораждаат риск за различни групи от населението.....	24
2.2.1	Фактори, свързани с доходите	24
2.2.2	Образование.....	25
2.2.3	Структура на семейството	26
2.2.4	Увреждане или тежък здравословен проблем на член от семейството	26
2.2.5	Затруднен достъп до здравни услуги	26
2.2.6	Изолираност на населеното място	27
2.2.7	Други рискови групи.....	29
2.3	Специализирани институции за социални услуги в община Смядово	30
2.3.1	Специализирани институции за възрастни в община Смядово.....	30
2.4	Социални услуги в общността	31
2.4.1	Социални услуги в общността за възрастни.....	32
3	Стратегия за развитие на социалните услуги	38
3.1	Визия и стратегически цели	38
3.1.1	Визия.....	38

3.1.2	Принципи и ценности – заложените мерки са съобразени с нормативната уредба на Република България, действаща в сферата на социалната политика.	38
3.1.3	Целеви групи:	39
3.1.4	Общи и специфични цели и задачи	40
3.1.5	Ключови индикатори	61
4	Система за мониторинг и оценка.....	62
4.1	Цели и задачи на мониторинга и оценката	62
4.2	Логическа рамка и ключови индикатори за успех	63
4.3	Изграждане на система за мониторинг и оценка на стратегията.....	66
4.3.1	Създаване на звено за мониторинг и оценка	66
4.3.2	Планиране и изпълнение на дейностите за мониторинг и оценка	67
5	Раздел В: План за действие	68
5.1	Институционална рамка на изпълнението на стратегията	68
5.1.1	Отговорности и роли в изпълнението на стратегията	68
5.2	Механизми на партньорството	72
6	Ресурси	73
6.1	Изграждане на капацитет за изпълнение на стратегията.....	73
6.2	Необходими средства за финансиране на СУ в община Смядово.....	73
6.2.1	Източници на финансиране	75
7	Етапи в изпълнението на стратегията	76
7.1	Основни етапи.....	76
	Оперативен план с времеви график за изпълнение на Общинската стратегия.....	78
8	Комуникационна програма	79
9	Годишен план за действие по изпълнението на Общинската стратегия в община Смядово 2016.....	81

Използвани съкращения (абривиатури)

АЗ	Агенция по заетостта към МТСП
АСП	Агенция за социално подпомагане
АХУ	Агенция за хора с увреждания
ДАЗД	Държавната агенция за закрила на детето
Д „БТ”	Дирекция Бюро по труда
ДДЛРГ	Дом за деца лишени от родителски грижи
ДМСГД	Дом за медико-социални грижи за деца
ДП	Домашен помощник
ДРСЗ	Дирекция „Регионална служба по заетостта”
ДСП	Дирекция „Социално подпомагане”
ДЦВХ	Дневен център за стари хора
ДЦДУ	Дневен център за деца с увреждания
ДСХ	Дом за стари хора
ЗМО	Звено за мониторинг и оценка
ЛА	Личен асистент
МБАЛ	Многопрофилна болница за амбулаторно лечение
МЗ	Министерство на здравеопазването
МКБППМН	Местна комисия за борбас противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
МОМН	Министерство на образованието, младежта и науката
МТСП	Министерството на труда и социалната политика
МФ	Министерството на финансите
НПО	Неправителствена организация
НП	Национална програма
ОЗД	Отдел „Закрила на детето”
ОПРЧР	Оперативна програма за развитие на човешките ресурси
ДСП	Дирекция социално подпомагане
РДСП	Регионална дирекция за социално подпомагане
РИО на МОМН	Регионален инспекторат по образование към Министерството на образованието, младежта и науката
ОССУ	Общинска служба за социални услуги
СА	Социален асистент
ДДД	Държавно делегирана дейност
СИ	Специализирана институция

СОП	Специални образователни потребности
СУ	Социална услуга
ЗСУ	Заведения за социални услуги
ТЗ	Техническо звено
ЦОП	Център за обществена подкрепа

Резюме

Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в община Смядово 2016-2020 г. е разработена на базата на одобрен от Общински съвет Смядово Анализ на ситуацията на социалните услуги в общината. Тя е създадена в процес на партньорство между заинтересованите страни – общинска администрация, доставчици на социални услуги, представители на Дирекция „Социално подпомагане”, представители на Дирекция „Бюро по труда”, представители на направление „Образование” и „Здравеопазване”. Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в община Смядово е разработена като неразделна част от Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Шумен (2016 – 2020 г.)

Обхват: Стратегията очертава развитието на социалните услуги в община Смядово за период от 5 години (от 01.01.2016 г. до 31.12.2020 г.). Тя обхваща планирането на конкретни социални услуги за всички възрасти и уязвими групи като особено значение се отдава на децата, хората с увреждания и старите хора. Стратегията задава параметрите на социалните услуги в община Смядово. В географско отношение стратегията покрива всички населени места. Планираните услуги и мерки за социално включване ще се изпълняват на територията на цялата община, като целта е да се обхванат всички уязвими лица, групи и общности.

Визия: Разработването и приемането на Стратегията за развитието на социалните услуги на общинско ниво обединява усилията и желанието на всички заинтересовани страни в община Смядово да се създадат **условия за пълноценно участие в обществения живот на хората в неравностойно положение и с риск от социално изключване чрез предоставянето на достъпни и качествени социални услуги и грижа.** Тя ще подкрепя местните общности, уязвимите групи и лицата в риск чрез преодоляване на неравномерността в развитието на социалните услуги, разширяване на обема, реформиране и оптимизиране на вече съществуващите и разкриване на нови форми на социални услуги и осъществяване на сътрудничества и участие на партньори от свързаните сектори.

Стратегията следва основните човешки права, утвърдени в международните документи за защита на правата на човека и основните свободи и за правата на детето. Основната е човекът и правото на всяко човешко същество да развие максимално своите възможности, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение.

Стратегическите и специфични цели, мерките и дейностите на Стратегията са изведени въз основа на заключенията и препоръките от общинския анализ, направените проучвания и обобщения анализ на ситуацията на общинско ниво, както и установените потребности на рисковите групи в община Смядово.

ЦЕННОСТИ И ПРИНЦИПИ

Основна ценност в социалната работа е човекът и правото на всяко човешко същество да развие максимално своите възможности, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение. При планирането и предоставянето на социални услуги Общинската стратегия следва основните човешки права, утвърдени в международните документи и конвенции за защита на правата на човека и основните свободи и за правата на детето и утвърждава следните **ценности**:

- **Човекът с неговата неповторима индивидуалност и уникалност, толерантност и закрила от дискриминация, признаване на различията като ценност и ресурс за развитие;**
- **Зачитане на човешките права и свободи, уважение и признание на достойнството на всеки човек, общност и група с особен акцент върху правата на децата;**
- **Гражданско участие в планирането и в наблюдението на изпълнението на Общинската стратегия;**
- **Зачитане на равнопоставеността на половете при планирането и достъпа до социални услуги.**

Възможностите за реализация и достоен живот на всяко човешко същество са без значение от неговата етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение.

В резултат на това Стратегията утвърждава следните принципи при планирането и предоставянето на социални услуги:

- Съответствие на социалните услуги с международните документи относно човешките права;
- Равенство и недискриминираност при предоставяне на социалните услуги;
- Законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България;
- Ефективност и прозрачност при усвояването на финансовите средства;
- Запазване правото на самоопределяне и самоуправление;
- Справедливо отношение без оглед на пол, възраст и етнически произход;
- Равен достъп до услуги за всички живеещи на територията на община Смядово;
- Участие на всички заинтересовани страни, включително и потребителите в процеса на планиране;
- Създаване на гъвкави услуги, съобразени с конкретните нужди и потребности на потребителите;
- Иновативност в процеса на планиране и предоставяне на социални услуги;
- Надграждане и усъвършенстване на съществуващи практики, опит и услуги;

- Подкрепа на персонала за развитие на професионалната квалификация и умения в съответствие с новите изисквания и стандарти;
- Водещи интереси на потребителите при планиране и предоставяне на социални услуги и правото на живот в семейна среда;
- Постоянно оптимизиране на качеството на социалните услуги.

Приоритети и цели на Общинската стратегия

1. Приоритети в развитието на социалните услуги в община Смядово

За да се постигне качествена промяна в социалната среда и желаното бъдещо равнище на социалните услуги, предначертано от визията на Стратегията, е необходима целенасочена интервенция в няколко приоритетни направления. Същите са изведени въз основа на заключенията и препоръките от направеното проучване и цялостен анализ на ситуацията и потребностите на рисковите групи в община Смядово, като са съобразени с приоритетните направления заложи в областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Шумен /2016-2020г./ Избраните **приоритетни направления за съдържанието на социалните услуги** включват:

- Грижа за децата, които растат в неравностойно положение и техните семейства;
- Преминаване към алтернативни форми на социални услуги, предлагани в общността, съобразно потребностите на хората от общината;
- Повишаване качеството на живот и грижата за хора с увреждания и стари хора;
- Промяна на нагласите и повишаване на чувствителността на обществеността към хората в неравностойно положение.

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 1: Развитие на услуги в общността за превенция на деца и семейства в риск, преодоляване на социалното изключване и изолацията.

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 2: Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа.

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 3: Развитие на социални услуги в общността за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение

ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 4: Грижа за самотни и стари хора за по-добър и достоен живот

Всяко направление дава възможностите за развитие на междусекторни партньорства при планирането и предоставянето на социални услуги.

Приоритетно направление 1: Развитие на услуги в общността за превенция на деца и семейства в риск, преодоляване на социалното изключване и изолацията.

Обща цел 1. Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи. Подкрепа за интегритета на семейства и общности, чрез:

Специфична цел 1.1. Разширяване на мрежата от социални услуги в община Смядово за подкрепа на уязвимите семейства и децата за предоставяне на по-добра грижа за децата, социална интеграция на семейството и децата, индивидуално развитие.

Специфична цел 1.2. Създаване на нови социални услуги, които развиват и подкрепят форми на алтернативна семейна грижа.

Специфична цел 1.3. Социална работа и подкрепа за социално включване на децата с увреждания.

Приоритетно направление 2: Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа.

Обща цел 2. Намаляване дела на възрастните, настанени в специализираната институция на територията на община Смядово – Дом за възрастни хора с психични разстройства, с. Черни връх;

Специфична цел 2.1. Настаняване на децата от институции в различни форми на семейна грижа.

Специфична цел 2.2. Подпомагане социалната интеграция на младежите, напускащи специализирани институции.

Специфична цел 2.3. Да се намали броя на хората с увреждания в специализирани институции чрез развитие на алтернативна резидентна грижа от семеен тип.

Приоритетно направление 3: Развитие на социални услуги в общността за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение.

Обща цел 3. Да се създадат условия за социално включване и интегриране на максимален брой хора от общностите в неравностойно положение, уязвимите групи и индивиди в община Смядово:

Специфична цел 3.1. Да се осигурят условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания в семейна среда.

Специфична цел 3.2. Да се създадат условия за реинтеграция на рискови общности, индивиди и уязвими групи с рисково и зависимо поведение.

Приоритетно направление 4: Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот.

Обща цел 4. Да се подобри качеството на живот на старите хора във всички населени места на община Смядово.

Специфична цел 4.1. Развиване на мрежа от социални услуги за осигуряване на спокоен и достоен живот на старите хора.

Специфична цел 4.2. Подобряване качеството на живот на старите хора, които са в невъзможност да се справят сами с ежедневните си нужди.

2. Функционални приоритетни направления

Функционалните приоритетни направления, които подпомагат ефективното изпълнение на основните дейности в Общинската стратегия са:

Приоритетно направление 5: Развитие на човешките ресурси.

Обща цел 5. Да се повиши качеството и ефективността на социалните услуги чрез изграждане на необходимия капацитет за управлението им на общинско ниво.

Специфична цел 5.1. Обучение и развиване на квалифициран човешки ресурс за управление на социалните услуги в общинска администрация и доставчиците на социални услуги.

Специфична цел 5.2. Обучение на човешки ресурс за предоставяне на социални услуги в община Смядово.

Специфична цел 5.3. Изграждане на публично-частни партньорства в областта на социалните услуги.

Приоритетно направление 6: Изграждане на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

Обща цел 6. Повишаване ефективността на услугите и осигуряване равни възможности на достъп до тях от ползвателите, чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

Специфична цел 6.1. Стимулиране на междуобщинското партньорство в социалната сфера.

Специфична цел 6.2. Изграждане на ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и развитие на смесени услуги.

3. Целеви групи

Стратегията отделя специално внимание на:

- **Децата в ранна възраст – до 6 години.** Доказано е, че интервенциите по отношение на децата в ранна възраст имат значим ефект по отношение на прекъсване на цикъла на бедност за тези деца. Отглеждането на деца в специализирани институции до 3 години е увреждащо в най-голяма степен и в много случаи има неотменими последици. Инвестирането в предучилищна възраст е от решаващо значение и за успешната интеграция на децата в риск в училище. Стратегията предвижда създаване на услуги за развиване на уменията за родителстване на родителите с малки деца и подкрепа за задържане на децата в семействата.

- **Уязвими семейства с деца.** Подкрепата на семействата, а не само на децата в риск, ще създаде условия за задържане на децата в семействата им и за повишаване на качеството на грижа към тях. Вниманието към семействата има своето отражение и върху демографската ситуация в общината. Услугите към семействата целят подкрепа за интегритета на семейството и за развиването на уменията и ресурсите за социална интеграция на семейството като цяло и на индивидуалното развитие на неговите членове.

- **Деца в специализирани институции.** Децата, отделени от своите семейства, са една от най-уязвимите групи в обществото. Стратегията предвижда комплекс от услуги за извеждане на децата от институциите чрез подкрепа за тяхната реинтеграция в биологичните и разширени семейства, осиновяване, отглеждане в семейна среда на приемни родители или (в краен случай) отглеждане в резидентни услуги, които са близки до семейната среда. За преодоляване на ефектите от институционализацията се предвиждат услуги по рехабилитация и развитие на социални умения.

- **Деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище.** Отпадането от училище и липсата на образование е един от най-сериозните фактори за попадане в ситуация на множество рискове – бедност, противоправно поведение, насилие, зависимост и др. Стратегията предвижда комплексни интервенции между социалната и образователната сфера насочени към подобряване на тяхното взаимодействие, развиване на приятелска за децата образователна среда, преодоляване на социалните затруднения за посещаване на училище.

- **Деца и възрастни с увреждания.** Хората с увреждания изпитват затруднения в своята социална интеграция поради непригодеността на средата за тях – архитектурна, социална, обществени нагласи, образователна система. Липсата на подкрепа за семействата им води до настаняването на значителен брой хора с увреждания в специализирани институции. Услугите и мерките за тези групи ще целят подкрепа за развитие на техните умения и способности и промяна на средата по посока създаване на условия за интеграцията им.

- **Възрастни хора в институции.** Социална работа насочена към предоставяне на качествена грижа в специализираните институции за възрастни хора, която да съответства на съвременните стандарти. Стратегията предвижда подобряване качеството на грижа в тези институции, така че средата и начина на организация да е близък до домашния и да дава възможност за достоен живот на възрастните хора.

- **Самотни стари хора.** Те изпитват затруднения в своето ежедневно обслужване, достъпа до здравеопазване и участието в социални мрежи. Услугите за самотните стари хора ще включват подкрепа в ежедневието и посрещане на основните им нужди в обичайната им среда.

1 ОБЩИ ДАННИ. АНАЛИЗ

1.1 Предистория: как е създадена стратегията

Общинската стратегия за социални услуги за периода 2016-2020г. е резултат от направен Анализ на потребностите от социални услуги в община Смядово, който е приет с Решение № 544/27.08.2015г. на Общински съвет – Смядово. В процеса на планиране на общинската стратегия участва работна група от община Смядово, на доброволен принцип, мотивирана от убеждението за необходимостта от адекватна работеща общинска стратегия за развитие на социалните услуги, която да допринесе за решаване на социалните проблеми и рискове сред населението в общината.

1.2 Обхват и фокус на стратегията

Географски обхват. В географско отношение обхватът на стратегията покрива всички населени места на територията на община Смядово, тя задава параметрите на социалните услуги за общината.

Видове услуги и обхват на рисковите групи

Стратегията включва социалните услуги, които ще съществуват на територията на общината през периода 2016 – 2020 г. Включени са както съществуващите вече услуги, така и разкриването на нови социални услуги. В стратегията са включени социални услуги за всички рискови групи на територията на общината, като в рамките на стратегията са изведени нейните приоритети като целеви групи и услуги за периода на действието и. Изборът на приоритети е основан на остротата на проблемите и наличните ресурси.

Времеви обхват. Тя обхваща планирането на конкретни социални услуги за всички възрасти и уязвими групи като особено значение се отдава на децата, хората с увреждания и старите хора. В географско отношение, Стратегията покрива всички населени места на територията на община Смядово. В документа се доразвива възможността за предоставянето на социални услуги на различни нива: областно, междуобщинско, общинско и за координираност между свързаните сектори. Планираните мерки и услуги ще се изпълняват през периода от 2016 - 2020г.

1.3 Национални приоритети в развитието на социалните услуги

От 2000 г. държавата провежда целенасочена реформа в сферата на социалните услуги, която стартира първо в сферата на услугите за деца и след това премина и към услугите за другите възрастови групи. Реформата е насочена към деинституционализация и децентрализация на социалните услуги. От система от специализирани институции се премина към създаване на социални услуги в общността, които индивидуализират подхода към лицата и групите в риск .

Разработването на Стратегията за развитие на социалните услуги на общинско ниво е в съответствие с принципите, утвърдени в **международни нормативни актове**, в сферата на социалното развитие, като:

- Всеобща декларация за правата на човека на ООН;
- Конвенция на ООН за правата на детето;
- Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН;

1.4 Институционална рамка на предоставянето на социалните услуги

1.4.1 На национално ниво

- Актуализирана национална стратегия за демографско развитие на населението на Република България (2012 – 2030)
- Национална концепция за насърчаване активния начин на живот на възрастните хора (2012 – 2030)
- Национална стратегия за дългосрочна грижа
- Национална стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България”
- Национална стратегия за детето (2008 – 2018)

1.4.2 На областно и общинско ниво

- Областна стратегия за развитие на област Шумен (2014 – 2020);
- Общински планове за развитие (2014-2020);
- Общински програми за закрила на детето;
- Областни и общински програми и стратегии, във връзка с развитието на социалните услуги на ниво община;

1.4.3 Стратегически документи

Стратегията е разработена в унисон с принципите на национални, областни и общински стратегически документи в сферата на социалното развитие, като:

- Национална стратегия за детето
- Областна стратегия за развитие на СУ /2016-2020г./
- Общински план за развитие на община Смядово

- Общинска програма за закрила на детето 2016г.

Стратегията следва и принципите на законосъобразност по отношение на редица нормативни актове: Конституция, Семейен кодекс, Кодекс на труда, Наказателен кодекс, Закон за закрила на детето, Закон за социално подпомагане, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за интеграция на хората с увреждания, Закон за закрила от дискриминация и др., както и съответните подзаконови нормативни актове.

2 Изводи от анализа на ситуацията и оценката на потребностите от социални услуги в община Смядово, направен през м. август 2015г., приет с Решение на Общински съвет – Смядово № 544 по Протокол №8

2.1 Тенденции в развитието на община Смядово

През 1969 година с Указ на Президиума на Народното събрание Смядово е обявено за град, а от 1979 година е център на общината. Територията на Община Смядово е 354 кв.км. Съседни общини са Велики Преслав, Върбица, Шумен и Дългопол. Смядово-центърът на общината, е разположен в подножието на Източна Стара планина. Той отстои на 25 км от гр.Шумен и 90 км от гр.Варна. Община Смядово обхваща общо 10 населени места, включващи гр.Смядово, с.Александрово, с.Риш, с.Веселиново, с.Кълново, с.Янково, с.Ново Янково, с.Жълд, с.Бял бряг и с.Черни връх. Най-отдалеченото селище – с.Черни връх, се намира на 21 км от общинския център.

Населението на общината е сравнително равномерно разпределено в общинския център и селата. В гр.Смядово живее 58.5% от населението, а в селата 41,5%. Забелязва се тенденция в намаляване на селското население и обезлюдяване на селата.

2.1.1 Демографско развитие и демографските процеси

Населението на община Смядово към **15.12.2015 г.** е **6 962** души. По брой население общината се нарежда на десето място в област Шумен. Населеността /гъстотата на населението/ за общината е 47 ч./кв.км и е по-ниска от средната за страната – 71 ч./кв. км.

Населението по местоживееене е съсредоточено в общинския център - 4070. Населението е разпределено неравномерно по селата - 2892. По големите села в общината са Веселиново - 644 човека, Риш – 845, Янково – 722 и Бял бряг – 248. Другите населени места са с население между 40 и 115 жители. Етническата характеристика на общината е следната: българско население – 71 %, роми около 5 % и турци около 24 % от населението на общината. Данните за етническия състав са на база самоопределение и не отразяват реалното съотношение на етническите групи. Тези различия са най-изявени при ромската етническа група. Проучванията показват, че по редица причини голяма част от ромите са се самоопределили като българи или като турци.

Отрицателен естествен прираст в резултат на ниска раждаемост и висока смъртност, които водят до обезлюдяване на малките населени места.

Застаряване на населението, особено в по-малките населени места от общината и регресивен тип възрастова структура в резултат на отрицателните демографски процеси. В селата по-голямата част от жителите са в надтрудоспособна възраст, а броят на самотните стари хора сред прогресивно се увеличава;

Преструктуриране на населението по населени места в резултат на миграционните процеси. Икономически активното население мигрира в други по-големите градове и в чужбина, което води до прогресивно намаление на относителния дял на лицата в трудоспособна възраст в областта. Демографските процеси в Общината се развиват така, както в областта и в страната с малки различия.

Възрастовото състояние на населението на Общината към 01.02.2010 година е следното:

- под трудоспособна възраст /деца до 18 г./ – 1119 деца или 16,07 на сто
- трудоспособна възраст /мъже от 18 до 62 г. и жени от 18 до 59 г./ - 3881 лица – 55.74 на сто
- над трудоспособна възраст – 2013 лица – 28.91 на сто

Демографската картина за община Смядово, както и за цялата страна е неблагоприятна, населението застарява, както в резултат на естествените процеси на раждаемост и смъртност, така и в резултат на засилените миграционни процеси. Това има своето пряко следствие за създаване на предпоставки за повишен риск от социална изключеност в определена възрастова група (най-възрастните), която с годините се разраства като относителен дял в общата численост на населението.

2.1.2 Икономическо развитие, заетост и безработица

Най-големият проблем е безработицата – липса на работни места по населените места, загуба на работни места и за заетите извън постоянното местоживеене. Ограниченият брой работни места в община Смядово се дължат на:

- малък брой предприятия и фирми, осигуряващи заетост и съответно липса на алтернативни работни места;
- затваряне на предприятия и фирми в резултат на икономическа криза и/или намаляване на работното време;
- Ниска квалификация и образование за голяма част от безработните, което още повече стеснява възможностите за достъп до заетост.
- Наличие на свободни работни места в отдалечени населени места за специалисти с висше образование, които са нежелани заради необходимостта от пътуване.
- Недоизградена и неподдържана пътна мрежа, както и лошо организиран междуселищен транспорт.
- Намаляване на потенциала за икономическо развитие поради липсата на инвестиции.

Безработицата и липсата на доходи в семействата рефлектират върху всички рискови групи. Затруднени са родителите да осигурят добри битови условия на живот на

децата си, да покриват разходите им, което е една от причините за настаняването на деца в институции. Липсата на доходи в някои семейства е една от предпоставките за възникване на агресия, домашно насилие, противообществени прояви

Брой безработни лица: / по данни на ДБТ/

Община	Велики Преслав	Върбица	Смядово
13.10. Регистрирани безработни лица, към 31.12.2010 г.	947	1217	406
13.11. Регистрирани безработни лица, към 31.12.2011 г.	781	1258	392
13.12. Регистрирани безработни лица, към 31.12.2012 г.	832	1359	408
13.13. Регистрирани безработни лица, към 31.12.2013 г.	887	1579	505
13.14. Регистрирани безработни лица, към 31.12.2014 г.	823	1375	396
13.15. Регистрирани безработни лица, към 30.06. 2015 г.	686	1178	341

Профили на безработните лица към 30.06.2015 г. – рискови групи безработни / по данни на ДБТ/:

Община	Велики Преслав	Върбица	Смядово
14.01. Брой безработни лица без, или с по-ниско от основно образование	231	494	89
14.02. Брой безработни лица с намалена работоспособност	53	36	32
14.03. Брой безработни младежи от 18 до 29 години	58	125	30
14.04. Брой безработни лица на възраст над 55 години	251	455	121
14.05. Брой безработни лица с регистрация над 1 година	314	779	165

Безработицата в общините, обслужвани от ДБТ Велики Преслав илюстрират различията в икономическото състояние на отделните общини. Най-висока е безработицата в община Върбица – 37.8 % , следвана от община Смядово – 13.9 % и община Велики Преслав – 13.3 % към 30.06.2015 година. На фона на намаляващото население това са високи нива над средното равнище за страната.

Проследявайки броя на безработните през годините установяваме, че най – висок брой безработни в община В. Преслав са отчетени през 2010 година, в община Върбица през 2013 година, както и в община Смядово също през 2013 година.

Много висок е процентът на регистрираните безработните без образование или с по-ниско от основно от общия брой безработни - 33.7 % в община Велики Преслав, 41.9 % в община Върбица и 26.1 % в община Смядово.

Безработните лица с намалена трудоспособност са съответно 7.7 % във В. Преслав, 3.1 % във Върбица и 9.4 % от общия брой безработни в Смядово.

Младежите от 18 до 29 години са 8.5 % в община В. Преслав, 10.6 % в община Върбица и 8.8 % в община Смядово от общия брой безработни.

Много висок е броят на регистрираните безработни над 55 години и в трите общини, като процентът спрямо всички регистрирани е приблизително еднакъв, съответно 36.6 % за община В. Преслав, 38.6 % за община Върбица и 35.4 % за община Смядово.

Традиционно висок е броят на трайно безработните с престой в ДБТ над 1 година и в общината.

В ромските общности са налице различни фактори, пораждащи бедността - ранно отпадане от училище, ниско образование и/или липсваща професионална квалификация на голяма част от жителите, трайна безработица и липса на трудови навици за част от тях, ограничена възможност за заетост, лоши битови условия.

Безспорно влияние върху равнището на безработицата оказва сравнително ниското образователно-квалификационно ниво на безработните. Сред младите липсва мотивацията за повишаване на квалификацията на безработните. Липсата на заетост въпреки

положените усилия за преквалификация оказва демотивиращо влияние върху желанието за допълнително образование в свободната работна ръка.

Общината провежда активна политика за намаляване на безработицата и насърчаване на заетостта. Дирекция “Бюро по труда” съвместно с други органи и организации осъществява редица мероприятия. Особено активно се сътрудничи с работодателите. Разработени са програми и се провеждат мерки за заетост с младежите до 29 години, за откриване на нови места чрез наемане на безработни за придобиване на квалификация, чрез стажуване и чиракуване. Реализирани са и дейности по редица национални програми, например като “От социални помощи към осигуряване на заетост” и други. Използват се и външни източници за финансиране, като програми “Красива България” и други. С безработните лица се провежда квалификационно обучение. Всички тези мерки дават резултати и спомагат в голяма степен за намаляване на безработицата в Общината

Изводи:

- Висок процент на безработица в региона обслужван от ДБТ Велики Преслав – 20.1 %, два пъти над средния за страната – 9.6 %.
- Образователната структура на регистрираните безработни лица се характеризира с най-висок относителен дял на безработните лица с основно, начално и по-ниско образование
- Тревожно висок е броят на безработните над 55 години, които най-трудно намират реализация на пазара на труда.
- По-ниският брой безработни младежи се дължи на активната работа с тях и изтичането на работна сила от тази възрастова група към големите градове и страните от ЕС, тъй като тази група е най-активна на пазара на труда.
- Сравнително устойчив е броят на регистрираните безработни с увреждания, тъй като се предлагат много малко свободни работни места за безработните от тази група.
- Трайната безработица е концентрирана в най-голяма степен сред селското население. Необходимо е подобряване на качеството на работната сила, нейната адаптивност към променящите се условия на пазара на труда и пригодност за заетост чрез мерки за насърчаване усъвършенстването на човешките ресурси, тяхната социалната интеграция и конкурентноспособност.
- Необходимо е предприемането на интервенции за създаване на устойчиви работни места сред жените, младежите между 19 г. и 29 г. и другите рискови групи на пазара на труда – продължително безработни лица, етнически малцинства.

2.1.3 Образование:

- Висок дял на хората с основно и по-ниско образование;
- Увеличаващ се брой на учениците, които напускат училище, без да завършат средно образование и на нередовно посещаващите училище;

- Недостатъчни възможности за професионално обучение, квалификация и преквалификация на работната сила.

Раждания по данни на официална статистика - ГРАО

	Община	Смядово
2.1.10. Раждания за 2010 г. (общ брой живородени деца)		
2.1.11. Раждания за 2011 г. (общ брой живородени деца)		
2.1.12. Раждания за 2012 г. (общ брой живородени деца)		
2.1.13. Раждания за 2013 г. (общ брой живородени деца)		1-осиновено
2.1.14. Раждания за 2014 г. (общ брой живородени деца)		1-осиновено
2.1.15. Раждания за 2015 г. – до 30 юни 2015 (общ брой живородени деца)		

Коефициентът на обща раждаемост в област Шумен през 2014 г. е 9,1 промила, а през предходните години 2012 и 2013 г. той е бил съответно 9.9 и 10.0 промила. Броят на живородените момчета е 842 и е с 65 по-голям от този на живородените момичета – 777, или на 1 000 родени момчета се падат 923 момичета.

Сред общините в областта, с най-висока раждаемост са Каолиново – 12.3 промила, Никола Козлево - 12.2 промила и Нови пазар - 9.4 промила, а с най-ниска раждаемост са общините Смядово - 6.8 промила и Хитрино – 5.4 промила.

През 2014 г. делът на децата, родени от непълнолетни майки, от общия брой на живородените в областта е 3,3%. Той е най – висок в общините Никола Козлево – 8,1% и Нови пазар – 7,1%, а най-нисък в общините Шумен - 2,2% и Смядово - 2,3%.

На територията на община Смядово няма действащо болнично заведение с родилна помощ. Всички бременни живущи на територията на община Смядово ползват услугите на акушеро-гинекологичното отделение в МБАЛ – Шумен. В общинска администрация – Смядово, се регистрират само осиновяванията, които се вписват в регистъра за раждане, в гр. Смядово.

Детска смъртност (по данни на ГРАО, РЗИ и пр.)

	Община	Смядово
3.1.10. Брой починали деца до 1 год.възраст за 2010 г.		0
3.1.11. Брой починали деца до 1 год.възраст за 2011 г.		0
3.1.12. Брой починали деца до 1 год.възраст за 2012 г.		0
3.1.13. Брой починали деца до 1 год.възраст за 2013 г.		0
3.1.14. Брой починали деца до 1 год.възраст за 2014 г.		0
3.1.15. Брой починали деца до 1 годишна възраст за 2015 г. - до 30.06.2015		0

	Община	Смядово
3.2.10. Брой починали деца от 1 до 5 годишна възраст за 2010 г.		0
3.2.11. Брой починали деца от 1 до 5 годишна възраст за 2011 г.		0
3.2.12. Брой починали деца от 1 до 5 годишна възраст за 2012 г.		0
3.2.13. Брой починали деца от 1 до 5 годишна възраст за 2013 г.		0
3.2.14. Брой починали деца от 1 до 5 годишна възраст за 2014 г.		0
3.2.15. Брой починали деца от 1 до 5 годишна възраст за 2015 г. – до 30.06.		0

През 2014 г. в областта коефициентът на /брой умрели деца до една година 1 000 живородени/ е 11.7 промила, с 1.2 процентни пункта по-нисък спрямо 2013 година. През последните пет години /от 2010 до 2014 г. включително/ най-висока стойност на посочения показател е регистрирана през 2010 г.- 16.2 промила. През изминалата година няма починали деца на възраст до една година в четири общини – Венец, Каспичан, Смядово и Хитрино.

Изводи:

- Затруднен и ограничен достъп до медицинска помощ особено в малките и отдалечените населени места;
- Намаляващ брой общопрактикуващи лекари в по-малките населени места;
- Силно ограничен достъп до зъболекарски услуги;
- Недостиг на квалифицирани медицинските специалисти в звената за спешна помощ в общинския център.

2.1.4 Жилища и жилищна политика

- Неравномерно разположение на жилищата по територията на община Смядово;
- Голям брой свободни жилища в селата, като част от тях се намират в непривлекателни райони с неподдържана пътна мрежа, без отходни канали, а друга част са неблагоустроени и изоставени;
- Общините са изключително затруднени да осигурят жилища на нуждаещите се, като проблемът е по-изострен в големите и средни общини;
- Липсват механизми, които стимулират общините да инвестират в тази насока, което ограничава възможностите им да провеждат социална жилищна политика.

2.1.5 Миграция

Външната миграция на населението от общината обхваща предимно лица в трудоспособна възраст, в повечето случаи със средна и висока степен на образование и квалификация, като на територията на общината остават най-вече хора в надтрудоспособна възраст и такива с ниска степен на образование – евентуални бъдещи потребители на социални услуги. Естественото движение е един от факторите, оказващи влияние на динамиката на **населението и неговата структура по възраст**. Отрицателната динамика на населението е свързана и с промени в неговата възрастова структура. Очертава се ясна тенденция към застаряване на населението – броят на лицата в подтрудоспособна възраст намалява, увеличава се дялът на трудоспособното и надтрудоспособно население. Това е в резултат на голямата миграция, най-вече изселване и емиграция. Основните причини са отрицателния естествен прираст и вътрешната миграция. Основна причина за миграцията е липсата на професионална реализация на територията на общината и високата безработица. Влошена е възрастовата структура в селата на общината тя е от регресивен тип: нарастват броят и дялът на възрастното население и намаляват този на младите генерации. Силно завишен е дялът на лицата в надтрудоспособна възраст, което показва застаряване на населението и влошени демографски показатели по отношение на възпроизводството му. Увеличава се дялът на

хората, търсещи услугитена мрежата за социална защита. Съществува тенденция на връщане на пенсионирани лица в селата за извършване на селскостопанска дейност в личните стопанства.

Имайки предвид всичко това е необходимо съобразяване на услугите за възрастни с тяхното здравословно състояние и необходимата степен на интервенция. Наред с този процес се наблюдава и друга тенденция, произтичаща от интензивните миграционни процеси. Много млади хора в работоспособна възраст отиват да работят извън страната, като оставят своите възрастни родители и близки, без адекватна помощ. Това оказва натиск върху търсенето и финансирането на социални услуги за възрастни. Услугите в Смядово, предназначени за лица в напреднала възраст, трябва да отчитат и динамиката на този поток, който се променя интензивно.

Тенденциите към застаряване на населението оказват своето влияние върху социалната политика на община Смядово, като насочват фокуса и върху мерките за подобряване живота на най-възрастната част от населението.

Необходимо е осигуряването на лесен и бърз достъп до социални услуги за лица в нужда, тъй като това ще даде оценка за качеството и цялостното състояние на системата на социални

2.1.6 Здравеопазване

Организацията на здравеопазването в Община Смядово включва индивидуални практики за първична извънболнична медицинска помощ. В общината има 5 лекарски практики: Смядово и Кълново -3, Веселиново, Александрово и Риш – 1, Янково, Бял бряг, Жълд и Ново Янково - 1. Едната практика в Смядово е незаета. Наблюдава се голямо текучество на лични лекари в селата.

Специализираната медицинска помощ се осигурява от специалисти на договорни отношения с община Смядово, които идват в определени дни от месеца. На територията на Община Смядово функционира филиал на Центъра за спешна медицинска помощ - Шумен.

Една от особеностите на малките общини, присъща и за община Смядово е наличието на предимно застаряващо население. Тази характеристика предполага необходимост от перманентно медицинско присъствие, което да удовлетворява здравните нужди на всички жители.

На територията на община Смядово практикуват трима лични лекари. Двама от тях осъществяват своята дейност в гр. Смядово, а един обслужва здравните потребности на населението в селата Риш, Янково и Веселиново. Към всеки личен лекар е назначена на работа по една медицинска сестра. Налична е една свободна практика, която да реализира дейност по селата. Наблюдава се голямо текучество на практиките в селата.

Училищното здравеопазване е решено, като е осигурено здравно обслужване на всички учебни заведения и детски градини. Към община Смядово са назначени три щатни бройки медицински сестри, които по утвърден график обслужват всички учебни заведения.

Центърът за спешна и неотложна медицинска помощ е единственото здравно заведение разположено на територията на общината. В него са ангажирани двама лекари, петима фелдшери, три медицински сестри и петима шофьори и санитарни. За обезпечаване нуждите на населението са налични два автомобила, чиито техническо оборудване е задоволително, разполагат с ЕКГ апарат, дефибрилатор, пулсометър и др. В общината съществува дефицит на местни медицински кадри, поради тази причина

повечето специалисти пътуват от областния център до гр. Смядово. В този обхват попадат: двама кардиолози, един гинеколог, един невролог, двама стоматолози, двама педиатри, един очен лекар, един лекар уши, нос и гърло и един психиатър.

Общината разполага с лаборатория, в която се извършват рутинни медицински изследвания на кръв, урина, правят се профили за диабет и др. В селата Ново Янково, Черни връх, Желъд и Александрово съществуват оборудвани помещения, пригодени за медицински прегледи.

Нуждите от лекарства и медикаменти на населението на общината се покриват от съществуващата аптека, разположена в гр. Смядово, която е в договорни отношения с Националната здравноосигурителна каса. Освен нея, на разположение на жителите са и двете дрогерии в града. Липсата на аптеки в селата обуславя необходимост жителите, нуждаещи се от лекарства и медикаменти да пътуват до града. Предвид нелекото финансово и здравословно състояние, в което се намират повечето от тях, подобно пътуване ги затруднява допълнително.

Училищата и детските градини в общината, разполагат със здравен кабинет и медицинска сестра към него, където при възникнала необходимост да се окаже първа медицинска помощ.

Изводи:

Населението от община Смядово има достъп до здравни услуги;

Липсата на специализирани кабинети и лекари специалисти налага търсенето на услуги в други общини (Велики Преслав, Шумен и др.).

2.1.7 Образование

Просперитетът на обществото като цяло се базира на потенциала, който притежават неговите членове. Повишаването на качеството на образованието в национален мащаб е необходимо условие за подготовката на човешкия ресурс за работа и реализация в условията на европейския пазар на труда. Съобразявайки се с установените реформи, насочени към развитие и усъвършенстване на образователната система в България, Общинска администрация съсредоточава вниманието си към запазване и развитие на местната образователната инфраструктура и подобряване качеството на предоставяните образователни услуги. Ниската раждаемост през последните години се отразява неблагоприятно забелязва се значително намаляване на броя на децата, включени в предучилищното, основното и средното образование. Това от своя страна затруднява ефективното осъществяване на учебно възпитателна дейност и поражда необходимост образователните заведения, функциониращи на територията общината да бъдат съсредоточени в селищата с най-многобройно население.

Мрежата от училища, детски градини и обслужващи звена е важна част от образователната система на всяка страна.

Състоянието ѝ оказва сериозно влияние както върху качеството на образователно-възпитателния процес, така и върху редица области от социалния живот в населеното място, общината, областта и цялата страна.

На територията на община Смядово съществуват три детски градини, а именно: ЦДГ „Радост” в с. Янково, ЦДГ „Детелина” в с. Веселиново и ЦДГ „Щастливо детство” в с. Риш и едно обединено детско заведение ОДЗ “Маргаритка” в град Смядово. Училищата от своя страна също са три - СОУ „Св. Св. Кирил и Методий”, разположено в град

Смядово, ОУ „Христо Ботев” на територията на село Янково и ОУ „Васил Априлов” в село Риш.

В СОУ “Св. Св. Кирил и Методий” гр. Смядово функционира логопедичен кабинет;

Сградите на училищата са публична **общинска** собственост и са предоставени за управление на директорите.

Броят на учениците, завършили основното си образование в селата Янково и Риш, решили да продължат средното си образование в СОУ гр. Смядово, записвайки се в девети клас е значително нисък. В последно време тенденцията сочи, че учениците, обучаващи се в селата, прекъсват образованието си щом навършат 16 годишна възраст.

Не е за пренебрегване и факта, че значителен брой от учениците, чиито семейства имат финансова възможност, след завършване на VII и VIII клас се насочват към училища в град Шумен. Най-предпочитаните сред тях са: Професионалната гимназия по облекло, хранене и химични технологии, Професионалната гимназия по строителство, архитектура и геодезия, Професионалната гимназия по механотехника, електроника и транспорт, Гимназията с преподаване на чужди езици и училището по изкуства СОУ “Сава Доброплодни”. Тези обстоятелства допълнително намаляват броя на учениците, които се обучават на територията на общината.

С цел задържане и привличане на повече ученици в СОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Смядово бе постигнат частичен успех с внедряването на природоматематически профил /математика и информационни технологии/. Едно от предимствата на профилираното обучение се изразява във възможността за осъществяване на професионално ориентиране на кадри в общината. По този начин учениците от селата, които желаят да продължат образованието си, а те се насочват предимно към град Смядово, получават възможност за по-голям избор. За съжаление на територията на общината няма голямо търсене на подобен тип специалисти и възможността за успешна реализация е сведена до минимум. Поради тази причина 70% от завършващите средно образование в СОУ гр. Смядово продължават образованието си във Висши учебни заведения.

Основен проблем през последните години е пълняемостта на паралелките в училищата по селата /под 60 ученика/. В тях функционират сляти паралелки. Качеството на образованието в тези паралелки пада и учениците излизат неконкурентоспособни на национални изпити и конкурси, въпреки усилията на учителите. Трудно се покриват и високите критерии на държавните образователни изисквания. Ниското качество на образованието водят до по-ниски образователни амбиции у повечето деца. Това затваря кръга на неравнопоставеност в образователното развитие и ограничава шансовете на децата от селата за конкурентната реализация на пазара на труда. Необходимо е да се направи всичко възможно, учениците и от малките населени места да имат достъп до съвременните форми на обучение.

Незаинтересоваността на родителите, които са от ромски произход, неосъзната от тях нужда от ограмотяване на децата, недоброто икономическо състояние на семействата, са основни причини за немалкия брой отпаднали ученици.

Проблем за училищата са и честите пътувания на семействата с цел търсене на сезонна работа в страната и в чужбина. Нерядко децата, чиито родители работят в чужбина, са поверявани на грижите на бабите и дядавците им. В тези случаи контролът е изключително занижен. Децата престават да ходят на училище. Не знаят как да запълнят свободното си време и извършват противообществени прояви.

Основен проблем стоящ пред образованието в Община Смядово, който е дефиниран и в Националната програма за развитие на училищното образование е обективния демографски фактор – намаляване броя на децата в училищна възраст през последните години, което не дава възможност да се покриват изискванията на Наредба № 7 за пълняемостта на паралелките и групите и води до:

- Съществуване на паралелки под определения минимален праг;
- Сформиране на слети паралелки, водещо до спад в качеството на образованието;
- Преподаване на някои предмети от учители, които нямат нужното образование;
- Неефективност на разходите за образование;
- Неефективно използване капацитета на базите, от което следва неефективност на разходите за поддържането им.

Всяка година до края на м. април в училищата и детските заведения се изпращат списъци на децата, които трябва да постъпят в подготвителна група и първи клас /подлежащи/. Обратната информация показва, че всички подлежащи на обучение деца постъпват в първи клас и подготвителна група. Проблеми се появяват в по-горните класове, основно при децата от ромски произход – отпадане от училище и невъзможност да бъдат върнати /деца, които считаме като необхванати/.

2.1.8 Мерки за решаване на проблемите

- В Общината се работи за подобряване на социалното положение и ограмотяването на ромското население;
- В училищата и детските градини от общината от години се работи по проекти, в които общината е партньор, свързани с приобщаване на ромското малцинство.

Брой деца, посещаващи детски и учебни заведения към септември 2014 г. – началото на новата учебна година (общинска администрация, РИО на МОН)

	Община	Смядово
6.1. Деца в детски ясли или яслени групи		17
6.2. Деца в детски градини /без предучилищни форми/		86
6.3. Деца в преучилищни форми на образование/детска градина, училище/		122
6.4. Деца в общински и държавни училища/ общ брой/		479
<i>От тях:</i>		
6.5. Деца в общински и държавни училища / 1- 4 клас/		192
6.6. Деца в общински и държавни училища / 5- 8 клас/		207
6.7. Деца в общински и държавни училища /9-12 клас/		80

Брой деца в риск (в документацията на ДСП и ОЗД; МКБППМН; отдел "Образование", РЗИ, РИО на МОН, ГРАО, Областни съвети по наркотични вещества, РДВР и други)

	Община	Смядово
8.1.10. Деца, отпаднали от училище през учебната 2010–2011 година.		5
8.1.11. Деца, отпаднали от училище през учебната 2011–2012 година.		6
8.1.12. Деца, отпаднали от училище през учебната 2012–2013 година.		4
8.1.13. Деца, отпаднали от училище през учебната 2013–2014 година.		1
8.1.14. Деца, отпаднали от училище през учебната 2014–2015 година.		1

Като цяло информацията, вписана в тази таблица, отразява, че броят на отпадналите от училище ученици намалява. По данни от директорите на училища от област Шумен, основните причини за отпадане на ученици от училище са:

- смяна на местоживеенето;
- изключително висока дългосрочна трудова миграция на родителите;
- конфликти в семейството, проблеми между родителите след развод, нови партньори на родителите и др.;
- необходимост от грижа за болни родители.

ИЗВОДИ

- Неефективната предучилищна подготовка или липсата на такава, е основна предпоставка за непостъпване на учениците в I клас или отпадането им от училище.
- Намаляване на броя на децата, обучаващи се в помощни училища се дължи на настаняването им в ЦНСТ и интегрирането им в общообразователни училища, с обхващане в ресурсна група с ресурсен учител и други специалисти.
- Основни фактори, благодарение на които се отчита намаляване в броя на отпадналите от училище ученици, са: картотекиране на учениците в риск; въвеждане на целодневна организация на обучение за учениците в училищата; повишаване квалификацията на учителите в посока на формиране на умения за разпознаване на рисково поведение и използване на нови методи на работа при ученици с липсваща мотивация; съдействие на социалните служби, МКБППМН и кметовете на общини.

За повишаване качеството на образователните услуги, които се предоставят в учебните заведения на територията на общината е необходимо да се търсят варианти за набавяне на допълнителни средства. С осигуряването на такива е възможно да се извърши внедряване на иновативни практики в учебно-възпитателната дейност, които се оказват изключително благоприятно както върху мотивацията за учене и посещение на учебните часове от страна на учениците, така и върху добрата организация на учебно-възпитателния процес от страна на преподавателите. Въвеждането на разнообразни програми за извънкласни занимания на учениците би обхванало в по-голям мащаб техните интересите и би допринесло за личностното им развитие.

2.1.9 Жилищни условия

При анализа на социо-демографската и икономическа картина на община се открояват **основните фактори**, които в съчетание с други фактори създават рисковете от социално изключване на индивидите, формират рискови групи деца, лица, семейства в неравностойно положение и стари хора, нуждаещи се от подкрепа и социални услуги. Такива фактори са:

- равнището на бедност и доходите – трайна липса на собственост и постоянни доходи, безработни, ниски пенсии и недостатъчни доходи на лица в над трудоспособна възраст;

- структурата на семейството – пълно или непълно семейство, многодетни семейства, здравословни и образователни проблеми;
- откъснатост от семейната среда и липса на подкрепа от семейството - деца и самотни стари хора, настанени в специализирани институции;
- увреждане и/или сериозни здравословни проблеми на лицето или на член от семейството;
- ниско образование (включително и неграмотност), липса на професионална квалификация, които водят до неравностойна позиция на пазара на труда;
- социално изключване и принадлежност към уязвими етнически малцинства;
- местоживееене – отдалеченост и изолираност на населеното място, с нарушени транспортни връзки и комуникация с общинския център;
- възраст – концентрация на пенсионери и стари хора, живеещи в изолираните малки населени места, с крайно ограничен достъп до здравна грижа и услуги.

Под влиянието на тези фактори се обособяват **рисковите групи** сред децата, възрастните и старите хора, към които е насочена стратегията. Общината не може да задоволи най-елементарни жилищни потребности на млади и социално слаби семейства, на лица с различна степен на увреждания. Общински жилища в момента не се строят. Факт е и това, че сегашната система за изграждане на общински жилища е в дълбока криза. Тя няма нито надеждно осигурени ресурси, нито пък е присъща за модерното европейско управление на общините. Необходима е алтернатива, в която общините да са партньор или помощник.

2.2 Фактори, които пораждаат риск за различни групи от населението

Анализът стъпва на разбирането за **риска като фактор/и, които пречат на социалната интеграция на индивиди и групи**. Рисковете са дефинирани според факторите, които пречат на индивида и групите за достигането на нормален стандарт на живот, разбиран като възможност за пълноценно социално включване.

2.2.1 Фактори, свързани с доходите

- **Безработица и нарушен достъп до заетост**

Достъпът до заетост е най-силно ограничен за няколко специфични групи безработни: хора с основно и по-ниско образование; безработни младежи на възраст 18 – 29 години; хора в предпенсионна възраст; хора с увреждания в трудоспособна възраст; както и за хора от етническите малцинства.

Безработицата и ниските доходи в семействата рефлектират директно върху следните **групи с ограничени ресурси за автономност, пряко зависими от своите близки**:

- Деца, в многодетни семейства;
- Деца на самотни родители;
- Хора с увреждания – деца и възрастни;
- Майки с деца;

- Деца от ромски произход.

- **Ниски доходи, недостатъчни за осигуряване на нормален стандарт на живот.**

Във връзка с размера на доходите на хората в пенсионна възраст могат да се изведат следните групи:

- Хора с минимални и близки до минималната пенсия;
- Самотни възрастни хора с ниски пенсии;
- Възрастни хора с безработни лица в домакинството.

- **Лоши битови условия и дефицит в средствата за издръжка.**

Затрудненията на родителите да осигурят добри битови условия на живот на децата си, да покриват разходите им за всекидневни нужди са сред причините за настаняване на деца в институции. Под причината “липса на родителски капацитет” не рядко се крият битови проблеми и невъзможност на родителите да излязат от социалната изолация. Причините са комплексни и изискват различни интервенции.

Специфична група са хората с увреждания, за които съществува сериозен проблем при поддържането на домакинството и на жилището. Здравословните им проблеми не позволяват намиране на работа, което усложнява и доходите им за издръжка. Заплатата на личен асистент като основен източник на доходи в случаите, когато член на семейството се грижи за близък с увреждане, затруднява покриването и на разходите за храна и режимни.

Бедността и ниските доходи влияят върху следните групи в риск:

- Деца, настанени в специализирана институция;
- Родители на деца, настанени в институция;
- Деца и родители от ромски произход;
- Самотни майки;
- Самотни възрастни хора с увреждания;
- Семейства с ниски доходи, живеещи в отдалечени райони;
- Деца с увреждания на самотни родители/ и в семейство с безработен родител;
- Семейства на хора с увреждания.

2.2.2 Образование

Образованието е фактор за социална интеграция и професионално развитие. По този критерий могат да се дефинират следните групи в риск:

- Деца, нередовно посещаващи училище с фокус деца от ромски произход от семейства в неравностойно положение;
- Младежи, напуснали рано училище и младежи с основно и по-ниско образование;
- Възрастни с основно и по-ниско образование.

2.2.3 Структура на семейството

От съществено значение за формиране на рисковите групи по отношение на доходите са структурата и броят на членовете на семейството, както и разпределението на разходите между тях. Структурата на семейството е допълнителен фактор и поради факта, че повечето хора със социални проблеми разчитат на близките си, тъй като социалното подпомагане и услугите не решават поставените пред тях проблеми и не компенсират рисковете, пред които са изправени.

По отношение на структурата на семейството могат да се оформят следните **групи**:

- Многодетни семейства;
- Непълни семейства – родители, които сами отглеждат децата си, самотни хора с увреждания и самотни възрастни хора.
- Деца, които се отглеждат от близки и роднини, най-често баба и дядо, поради отсъствие на родителите, основно поради трудова заетост извън страната

2.2.4 Увреждане или тежък здравословен проблем на член от семейството

Липсата на подходящи алтернативи за заетост за хора с увреждания поставя в неравностойно положение семействата им по отношение на източниците на доходи и покриване на нуждите. Ако състоянието на партньора/родителя изисква един от трудоспособните членове на семейството да полага грижи в ежедневието, това води до допълнително задълбочаване на проблемите, свързани с доходите.

В тази връзка се оформя групата на:

- Семейства, в чийто състав има човек с увреждане или с тежък здравословен проблем;
- Семейства с хора с увреждания, оставащи без доходи в периодите между сключване на договор по програма Личен асистент и техен близък;
- Семейства с безработен член, непълни семейства с родители в пенсионна възраст.

2.2.5 Затруднен достъп до здравни услуги

Основните рискове фактори в тази насока са следните: липса на здравни пътеки, които покриват разходите за лечение; ниски доходи и невъзможност за закупуване на лекарства и осигуряване на необходимото лечение. **Специфична рискова група са хората с психически проблеми, неустановени от компетентни органи – нечувствителност към този тип проблеми, народопсихология – съществуваща стигма по проблема, липса на превенция в тази насока.**

По отношение на достъпа до здравни услуги в община Смядово могат да се обособят следните **групи в риск**:

- Хора с психически проблеми и увреждания
- Хора в пенсионна възраст, живеещи в отдалечени села;
- Хора с увреждания и с няколко хронични заболявания.

2.2.6 Изолираност на населеното място

Изолираността на населеното място формира като **група в риск**:

Старите хора в селата със специален фокус върху самотните стари хора, живеещи в отдалечени села- Тази целева група като цяло не е във фокуса на прилаганите национални програми и проекти, поради което не се събира регулярно информация. Това означава, че не са идентифицирани детайлно потребностите на самотните стари хора и спрямо тях не се предприемат адекватни мерки за превенция и преодоляване на социалните рискове. Основните проблеми, които се открояват при проведените разговори с кметове и кметски наместници, както и с представители на целевата група са:

- Затруднен достъп до здравни услуги;
- Затруднен достъп до лекарства след затварянето на аптеките в малките населени места;
- Недостатъчни средства за издръжка;
- Необходимост от ежедневна подкрепа при водене на домакинството. От предоставяните услуги най-предпочитан е Домашният помощник, който помага при водене на домакинството и при пазаруване;
- Нужда от медицинско наблюдение (измерване на кръвно).
- Нужда от общуване;

Това е най-многочислената уязвима група. В по-вече от случаите възрастните хора имат близки, но те не са в състояние да им осигуряват адекватни грижи, поради трудова заетост, ниски доходи или отдалеченост от населеното място. Голяма част от тях са изолирани в тесния кръг на своите проблеми, лишени от социални контакти.

- Семействата без /с ниски доходи.

○ **Възрастни хора с увреждания**

Наличието на увреждане поражда сериозен риск от социално изключване, независимо от възрастта. Данните сочат устойчива тенденция за увеличаване броя на хората с увреждания на територията на община Смядово.

Тези данни включват сборна група от хора в трудоспособна възраст с тежки увреждания и хора в надтрудоспособна възраст, които вследствие на възрастта и заболяванията са придобили увреждания.

Основните идентифицирани потребности на хората с увреждания са:

- Предоставяне на услуги за възстановяване и рехабилитация;
- Изграждане на умения за независим живот;
- Обучения за придобиване на професионални умения, квалификация и преквалификация, с цел активно включване на пазара на труда;
- Осигуряване необходимата подкрепа за лицето и семейството;
- Достъпна архитектурна среда;
- Подкрепа за социално включване на лицата с увреждания в общността.

Община Смядово се характеризира с наличието на относително голям брой хора с трайни увреждания - около **9 %** от населението.

○ **Възрастни хора в специализирани институции**

Брой лица с увреждания, настанени в специализирани институции, ЦНСТ и ЗЖ

/по данни на настанителни заповеди в ХУСУ/

	Община	Смядово	
		напуснали	настанени
17.1.07. Общ брой Лица с увреждания, настанени в СИ в същата област, към 31.12.2010 г.	-		4
17.1.11. Лица с увреждания, настанени в СИ в същата област през 2011 г. – по настанителни заповеди за годината			5
17.1.12. Лица с увреждания, настанени в СИ в същата област през 2012 г. – по настанителни заповеди за годината			5
17.1.13. Лица с увреждания, настанени в СИ в същата област през 2013 г. – по настанителни заповеди за годината			4
17.1.14. Лица с увреждания, настанени в СИ в същата област през 2014 г. – по настанителни заповеди за годината			3
17.1.07. Общ брой Лица с увреждания, настанени в СИ в същата област, към 30.06.2015 г.	-		2

19.4. Лица с психични заболявания в ЗЖ	Община	Смядово	
		настанени	напуснали
19.4.10. Общ брой Лица с психични заболявания, живеещи/настанени в ЗЖ към 31.12.2010 г.		15	-
19.4.11. Лица с психични заболявания, настанени в ЗЖ през 2011 г.		3	2
19.4.12. Лица с психични заболявания, настанени в ЗЖ през 2012 г.		2	2
19.4.13. Лица с психични заболявания, настанени в ЗЖ през 2013 г.		2	2
19.4.14. Лица с психични заболявания, настанени в ЗЖ през 2014 г.		2	2
19.4.15. Общ брой Лица с психични заболявания, живеещи/настанени в ЗЖ към 30.06.2013 г.		16	-

Брой лица с психични заболявания, ползващи социални услуги

/по данни на съдебни власти, РПУ и ДСП/

	Община	Смядово
20.10. Лица с психични заболявания, ползващи социални услуги, 2010 г.		19
20.11. Лица с психични заболявания, ползващи социални услуги, 2011 г.		19
20.12. Лица с психични заболявания, ползващи социални услуги, 2012 г.		23
20.13. Лица с психични заболявания, ползващи социални услуги, 2013 г.		21
20.14. Лица с психични заболявания, ползващи социални услуги, 2014 г.		19
20.15. Лица с психични заболявания, ползващи социални услуги, към		18

30.06.2015	
------------	--

Брой стари хора, ползващи социални услуги

	Община	Смядово
23.10. Стари хора, ползващи социални услуги, 2010 г.		0
23.11. Стари хора, ползващи социални услуги, 2011 г.		0
23.12. Стари хора, ползващи социални услуги, 2012 г.		21
23.13. Стари хора, ползващи социални услуги, 2013 г.		26
23.14. Стари хора, ползващи социални услуги, 2014 г.		29
23.15. Стари хора, ползващи социални услуги, към 30 юни 2015 г.		28

Основни проблемни сфери:

- Липса на достъпна среда – градска среда, административни сгради, транспортна мрежа
- Липса на алтернативни форми за заетост, съобразени с хората с увреждания;
- Ниски и недостатъчни доходи – за голяма част основният източник на доход е е пенсията за инвалидност;
- Тъй като доходите са недостатъчни, основният източник на подкрепа остава семейството. Човекът остава зависим от родителите и/или партньора си, като същевременно поставя в неравностойно положение семейството си;
- Когато член на разширеното семейство е засегнат от безработица или е в пенсионна възраст, домакинството изпада в ситуация на криза;
- Необходимост от подкрепа при поддържане на жилището – физическа невъзможност за извършване на ремонтни работи и поддръжка на жилището, липса на средства за ремонт;
- Нужда от помощ при поддържане на домакинството, плащане на сметки и др.;
- Част от хората с увреждания имат повече от едно заболяване, ниските доходи са причина за ограничаване на достъпа до лечение и съответно за хронично влошаване на здравословното състояние;
- Нужда от социализация, развлечения, общуване и контакти.

2.2.7 Други рискови групи○ **Безработни лица**

В структурата на безработицата най-голям е дялът на лицата без квалификация и ниско образование. Най-многобройна е групата на безработните над 55г. Тези условия обуславят изолацията им от пазара на труда ги прави зависими от социално подпомагане. За да успеят да излязат от обхвата на тази рискова група е необходимо да им се предостави възможност за включване в подходящи обучителни програми, курсове за квалификация, Национални програми и др.

- **Лица с ниски доходи** – лица със социални пенсии, лица получаващи месечни социални помощи

○ Лица със социални пенсии

Над 500 са лицата в община Смядово, получаващи социални пенсии. Те представляват около 8% от населението на общината, което е една сравнително висока стойност. В предвид на това, че този вид пенсия се получава от лица на възраст над 70 години с доходи под ГМД, или от лица с висок % загубена работоспособност /над 71%/ , това е една високо рискова група.

>Лица получаващи месечни социални помощи

Брой лица и /или семейства в неравностойно положение към 31.12.2015 г.

Лица, получаващи месечни социални помощи	116
Сам родител, отглеждащ дете/ деца	18
Многодетни семейства	15
Самотно живеещи стари хора	255
Възрастни хора, обект на социално подпомагане	8

В община Смядово има 18 семейства с един родител, които отглеждат децата са 23.

С месечни социални помощи по реда на чл. 9 от ППЗСП към 31.12.2015 г. се подпомагат 116 лица и семейства, в това число - 73 деца.

Брой пълнолетни лица под линията на бедност – да се включат лица и семейства с достъп до целева помощ - отопление:

Лица получаващи целеви помощи за отопление - сезон 2007-08 г.	678
Лица получаващи целеви помощи за отопление- сезон 2008-09 г.	600
Лица получаващи целеви помощи за отопление- сезон 2009-10 г.	652

2.3 Специализирани институции за социални услуги в община Смядово

2.3.1 Специализирани институции за възрастни в община Смядово

Социални услуги в специализирани институции се предоставят след изчерпване на възможностите за извършване на услуги в общността. Хората, които искат да ползват услугите, предоставяни в социалните институции трябва да отговарят на определени критерии и условия, които се различават в зависимост от вида на институцията (доходи, наличие на имущество, има ли близки, които да се грижат за него, степента и вида на увреждане и пр). Според минималните изисквания за настаняване на хора с увреждания в повечето домове се изисква степента на увреждане да е над 70% или II група.

Дом за възрастни хора с психични разстройства – с. Черни връх

1.1.1. Трансформация/закриване на Дом за възрастни хора с психични разстройства (ДВХПР) в с. Черни връх, община Смядово

ДВХПР е специализирана институция за предоставяне на социални услуги на лица с психични разстройства. Институцията е държавно делегирана дейност, управлявана от община Смядово.

Съществуването на институцията датира от 1954 год. С годините са променени наименованията ѝ и са извършвани редица структурни промени.

Капацитетът на ДВХПР – Смядово е 90 места, като към настоящия момент всички места са заети. Настанени са само жени, като преобладават настанените от други области.

Сградата е стара, с нови пристройки, ремонтирана и приспособена през годините. Тя е разположена на 3 км. извън селото. Няма удобни транспортни връзки с другите населени места и областта.

Сградата, в която е разположена институцията е публична общинска собственост. Тя се състои от 6 сгради където са разположени 20 спални помещения, 5 кабинета, 5 дежурни стаи, 2 трудотерапии, 1 кинезетерапия, 2 столови, 2 стаи за усамотяване, 4 складови помещения, 1 служебна столова 1 стая за почивка на персонала.

Введена е система за вътрешна квалификация на персонала. Всяка година се изготвя програма и се провеждат семинари по предварително подготвени теми, касаещи цялостната дейност в институцията.

Длъжностите и числеността на персонала, работещ в ДВХПР – Смядово са приведени в съответствие с Методиката за определяне числеността на персонала в специализираните институции и социалните услуги в общността, утвърдена със Заповед № РД01/280 от 24.03.2008 год. на Министъра на труда и социалната политика. Числеността на персонала е 48 щатни бройки, заети от 46 лица на пълно работно време.

Изводи:

В изпълнение социалната политика и направените предписания за намаляване капацитета на дома е необходимо извеждане на лица от специализираната институция. Към настоящия момент има подготвени потребители за извеждане и настаняване в социалната услуга в общността - защитени жилища за хора с психични разстройства. Разкриването на нови и разширяване на обхвата на съществуващите социални услуги ще има положителен ефект върху целевите групи.

2.4 Социални услуги в общността

В тази група влизат услуги, които се предоставят в семейна среда или в среда близка до семейната. По своя смисъл те представляват алтернатива на настаняването на деца и възрастни в институция и през последните години дават възможност да се реализира държавната политика за деинституционализация. Финансирането на тези услуги се извършва като държавно делегирани дейности и дейности, финансирани от общинския бюджет.

Държавно делегираното финансиране на услугите и размерът на финансовия стандарт се определят с решение на Министерски съвет за всяка бюджетна година. Услуга, финансирана от общинския бюджет е Домашен социален патронаж. Доставка на услугата е общината. Услугата е широко разпространена с най-голям брой ползватели и достига до клиенти и в отдалечени места.

Управлението на социалните услуги в общността се извършва от общинската администрация или други доставчици – неправителствени организации или частни лица след провеждане на конкурс. В случаите на ръководство от страна на общината се наблюдава претовареност на общинските служители, които имат възможност да поемат

най-вече административно-финансовото управление на услугата. Възможност за разрешаване на посочения проблем е провеждане на конкурси от страна на общината за възлагане на социални услуги на лицензирани доставчици на услуги.

2.4.1 Социални услуги в общността за възрастни

2.4.1.1 ЗАЩИТЕНИ ЖИЛИЩА ЗА ВЪЗРАСТНИ ХОРА С ПСИХИЧНИ РАЗСТРОЙСТВА

През 2009 год общината откри 2 защитени жилища за жени с психични разстройства финансиран по Национална Програма ФАР BG 2006/018-343.01.01 – „Деинституционализация посредством предоставяне на услуги в общността за рискови групи”. Изпълнител на проекта е община Смядово. Общия капацитет на жилищата е 16 лица с психични разстройства над 18 години.

Дейността по проекта приключи към 30.11.2009 г.

Издадена е заповед на ИД на АСП за функциониране на услугата като делегирана от държавата дейност след осигуряване на финансиране от МФ с капацитет 16 места. Към настоящия момент услугата функционира като делегирана от държавата ръководена от общината и всички места са заети.

Сградата, където се помещават жилищата бе ремонтирана, реконструирана и оборудвана с необходимите мебели и техника чрез финансиране, осигурено по Проекта по Програма ФАР.

Сградата е общинска собственост – обособена част от бившата поликлиника. Има обособени стаи за спане, за трудотерапия, самостоятелни кухни с трапезария, санитарни помещения. Обзаведени са с всички мебели и техника за водене на живот близък до семейната среда.

Има осигурено отопление, осветление, снабдяване с вода и вентилация, съобразно санитарните норми и изискванията за безопасност. Предприети са необходимите действия за спазване на санитарните хигиенни норми за контрол върху разпространението на инфекции, съобразно действащото законодателство.

Числеността на персонала е 10 щатни бройки, от които 9 заети на пълно работно време и 0.5 на непълно работно време. Персоналът включва: директор – 0.5, социални работници - 4, психолог - 1, медицинска сестра -1, трудотерапевт – 2 и сътрудник социални дейности – 1.

В продължение и изпълнение на социалната политика за деинституционализацията на хората в специализираните институции община Смядово ще продължи изпълнението на социалната си политика, като продължава предоставянето на социалната услуга „Защитено жилище“. **През 2016 г. предстои:**

- *Разкриване на защитено жилище № 3 в гр. Смядово, ул. „Калиакра” № 1. По проект по ОП „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 ще бъде разкрито 1 защитено жилище в гр. Смядово, като е планирано същото да бъде разкрито през 2016 г. Жилището ще бъде с капацитет 8 места за лица с психични разстройства. Услугите, които ще се предоставят са: подпомагане, взаимопомощ, защита и социална интеграция на потребителите на социалната услуга; социално включване и възстановяване на изгубените социални умения и навици; осигуряване на пълноценен и самостоятелен начин на живот в среда, близка до семейната; дейности*

свързани с хигиената, градинарството, битов труд, изобразителна и конструктивна дейност, беседи на различни теми, музикотерапия.

- Разкриване на защитено жилище № 4 в гр. Смядово, ул. „Калиакра” № 1, етаж втори. По проект по ОП „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 ще бъде разкрито 1 защитено жилище в гр. Смядово, като е планирано същото да бъде разкрито през 2016 г. Жилището ще бъде с капацитет 8 места за лица с психични разстройства. Услугите, които ще се предоставят са: подпомагане, взаимопомощ, защита и социална интеграция на потребителите на социалната услуга; социално включване и възстановяване на изгубените социални умения и навици; осигуряване на пълноценен и самостоятелен начин на живот в среда, близка до семейната; дейности свързани с хигиената, градинарството, битов труд, изобразителна и конструктивна дейност, беседи на различни теми, музикотерапия.
- Разкриване на защитено жилище № 5 в с. Янково, ул. „Атанас Колев” № 16 (бивша здравна служба), община Смядово. По проект по ОП „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 ще бъде разкрито 1 защитено жилище в с. Янково, община Смядово, като е планирано същото да бъде разкрито през 2016 г. Жилището ще бъде с капацитет 8 места за лица с психични разстройства. Услугите, които ще се предоставят са: подпомагане, взаимопомощ, защита и социална интеграция на потребителите на социалната услуга; социално включване и възстановяване на изгубените социални умения и навици; осигуряване на пълноценен и самостоятелен начин на живот в среда, близка до семейната; дейности свързани с хигиената, градинарството, битов труд, изобразителна и конструктивна дейност, беседи на различни теми, музикотерапия.

2.4.1.2 ДНЕВЕН ЦЕНТЪР ЗА ВЪЗРАСТНИ ХОРА С УВРЕЖДАНЯ

Услугата е разкрита заедно със защитените жилища по проект, финансиран по Национална Програма ФАР BG 2006/018-343.01.01-1.20 – „Деинституционализация посредством предоставяне на услуги в общността за рискови групи”. Изпълнител на проекта е община Смядово. След приключване на проекта дейността е държавно делегирана с капацитет 20 лица с психични увреждания.

Сградата, където се помещават жилищата бе ремонтирана, реконструирана и оборудвана с необходимите мебели и техника чрез финансиране, осигурено по Проекта по Програма ФАР със средства от бюджета на дневния център се обзаведе и стая за рехабилитация със необходимите уреди.

Сградата е общинска собственост – обособена част от бившата поликлиника. Центърът е разположен на първия етаж. Има обзаведени занимални, кухня, стая за хранене.

Числеността на персонала е 7.5 щатни бройки, от които 7 заети на пълно работно време и 0.5 на непълно работно време. Персоналът включва: директор – 0.5, социални работници - 1, медицинска сестра -1, трудотерапевт – 1, касиер -1, рехабилитатор – 1, хигиенист -1 и ел. монтьор - 1.

2.4.1.3 ЛИЧЕН АСИСТЕНТ

- Социална услуга „Личен асистент” по Национална програма „Асистенти на хора с увреждания” – услугата се предоставя чрез Дирекция „Социално подпомагане” – Смядово на 8 лица към декември 2009 г. Към април 2010 г.

услугата се предоставя на 12 лица. КЪМ НАСТОЯЩИЯ МОМЕНТ УСЛУГАТА НЕ СЕ ПРЕДОСТАВЯ.

2.4.1.4 Личен асистент

Социалната услуга се предоставя по проект „Нови възможности за грижа“, финансиран от Оперативна програма Развитие на човешките ресурси 2014-2020 в община Смядово. Услугата се предоставя на 31 потребителя от 26 лични асистенти. Проектът се изпълнява от 24.03.2015 г. и приключва на 29.02.2016 г.

2.4.1.5 Домашен помощник

- Социална услуга „**Домашен помощник**“ по Национална програма „Социални услуги в семейна среда“ – услугата се предоставяше до **2009 г.** на 31 лица в община Смядово. Услугата се предоставяше от община Смядово.
- Социална услуга „**Домашен помощник**“ по Проект на община Смядово по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ за предоставяне на услугата, е с продължителност от 01.07.2009 г. до 30.06.2010 г. В рамките на проекта услугата е предоставена на 37 лица от 15 домашни помощници в община Смядово. Проектът приключва юни 2010 г.
- Социална услуга „**Домашен помощник**“ по Проект на община Смядово продължава и през 2016г., като услугата се предоставя на 100 лица от общината.

2.4.1.6 Социален асистент

- Социална услуга „**Социален асистент**“ по Проект на община Смядово по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ за предоставяне на услугата. Проектът е с продължителност от 01.07.2009 г. до 30.06.2010 г. В рамките на проекта услугата е предоставена на 12 лица от 5 социални асистента в община Смядово. Проектът приключва юни 2010 г.

2.4.1.7 Домашен социален патронаж

- Услугата е с капацитет 80 места, които към моментане са запълнени. Услугата се предоставя от 1986 г. и е насочена основно към осигуряване на храна на самотно живеещи стари хора, болни, без близки. Тя се предоставя в Смядово, Кълново, Веселиново, Александрово и Риш. Числеността на персонала е 5 човека.
- Център за предоставяне на почасови социални услуги към ДСП Смядово. Услугата е предназначена за възрастни хора над 65 години и за лица с увреждания, обхванати са 100 лица. Обгрижват се от 55 безработни лица, които са: „Личен асистент“ и „Домашен помощник“.

2.4.1.8 Обществена трапезария

- По проект към МТСП в община Смядово функционира обществена трапезария от 01.12.2009 год до 30.04.2010 год. Осигуряваше се безплатен обяд на 50 човека от общината. И през 2016 г. по проект към МТСП в

община Смядово продължава функционирането на обществена трапезария, чрез която се осигурява безплатен обяд на 100 нуждаещи се от социалната услуга лица в общината.

2.4.1.9 СОЦИАЛНА ОБЩЕСТВЕНА ТРАПЕЗАРИЯ

- Предоставянето на социалната услуга „обществена трапезария” с партньор БЧК – Шумен, чрез която община Смядово осигурява топъл обяд на 150 лица от община Смядово, има широк социален ефект и е от голяма значение за лица от рисковите групи. Обхвата на този проект е много малък и много от тях остават извън него. Затова, с цел осигуряване на подкрепа и подобряване качеството на живот на хората в неравностойно положение, община Смядово има намерение да разшири обхвата на предоставянето на този вид социална услуга.

Цел:

- да предостави готвени ястия за обяд на лица, които не могат сами да си осигурят поради материални, финансови или здравословни проблеми.
- Снабдяване с хранителни продукти на хора с ниски доходи или без такива.

Обхват:

- лица изпаднали в безпомощност, поради липса на доходи или близки, които да се грижат за тях;
- Самотни хора с ниски пенсии;
- Скитащи и безпризорни.

2.4.1.10 ЦЕНТЪР ЗА СОЦИАЛНА РЕХАБИЛИТАЦИЯ И ИНТЕГРАЦИЯ

Предоставянето на услугата цели подкрепа на индивидуалното развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност на лица с различни вид и степен на увреждане, както и подкрепа на лица от различни рискови групи, чрез целенасочени дейности за интеграция и превенция на социалното изключване.

Услугата включва разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности, насочени към създаване, поддържане и разширяване на социалните умения, както и обучение за водене на самостоятелен начин на живот.

Консултативните дейности са насочени към кандидат-потребителите, потребителите и/или към техните близки.

Терапевтичните дейности и обучителните практики имат за цел да развият и/или да създадат социални умения, които са нарушени или загубени;

Рехабилитационните и интеграционни програми и дейности са насочени към възстановяване и социална интеграция.

И през 2016 г. продължава развитие на дейността на Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ) за хора с увреждания гр. Смядово, ул. „Н. Й. Вапцаров“ № 8.

Центърът се намира в гр. Смядово, с капацитет от 20 места, с планирано увеличение на 30 места.

Към момента центъра се финансира от общинския бюджет, с решение на общински съвет Смядово дейност като е изпратено искане за предложение за делегирана от държавата дейност.

Центърът предоставя услуги на лица с увреждания, над 18 години и деца с физически увреждания.

В ЦСРИ се предоставят дейности, които допълнително ще бъдат доразвити и ще се работи върху тяхното надграждане: социално консултиране и подпомагане на адаптивността на лицата с трайни увреждания при търсене на работа и развитието на адекватни умения и навици за заетост и реализация на пазара на труда; рехабилитации, терапии, консултации.

2.4.1.11 ЦНСТ СЕЛО ВЕСЕЛИНОВО

Община Смядово реализира проект „Създаване на Център за настаняване от семеен тип за хора с умствена изостаналост в УПИ I, квартал 25 по плана на село Веселиново, община Смядово”, по схема BG051PO001-5.2.13 „ЖИВОТ В ОБЩНОСТТА” на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”.

Капацитета на ЦНСТ са 15 човека с умствена изостаналост, които получават комплекс от социални услуги и за които се полага 24-часова грижа. Създадена е среда за живот близка до семейната, при която лицата получават необходимата им индивидуализирана грижа и подкрепа за водене на относително самостоятелен и независим живот. Организирането на живота и услугите в центъра са насочени към създаването на условия за равнопоставено участие на потребителите в живота на местната общност.

Социалната услуга се предоставя в общинска сграда в с. Веселиново, ул. „Цар Борис I” № 4 от 2013г.

Социалната услуга е ДДД и продължава да се предоставя през 2016 г.

Изводи:

- Развита и отговаряща на потребностите на целевата група на хората с увреждания и възрастните хора е услугата Домашен социален патронаж. Могат да се потърсят възможности за разширяване както териториалния обхват на услугата, така и включените дейности в рамките на социалната услуга
- Услугите „Личен асистент” и „Домашен помощник” и “Социален асистент” с годините доказва своята ефективност. Същите отговарят на констатираната висока потребност на лицата с увреждания от посочената услуга и кореспондират с общата насоченост за подобряване качеството на живот на лицата чрез предоставянето на социални услуги в семейна среда. Необходимо е да се потърсят форми за предоставянето на услугата на територията на община Смядово – потенциалната рискова група за тази услуга надхвърля 80 лица.

Анализ на дефицитите на услуги и мерки – общи заключения

Поради факта, че община Смядово е сравнително малка община, на територията и не са разположени много социални услуги. Като цяло те са равномерно разпределени. Достъпът до тях е според потребностите и личният избор на потребителите. Приоритетно са развити услугите, предназначени за лица в надтрудоспособна възраст, поради високия им относителен дял от общото население на общината.

Териториално разпределение на социалните услуги

Дом за възрастни хора с психични разстройства с. Черни връх, Дневен център за стари хора в гр. Смядово, с капацитет от 20 лица и се предоставя от 2009г. Център за социална рехабилитация и интеграция в гр. Смядово, Защитени жилища – 2 броя в гр. Смядово и Дневен център за хора с психични разстройства, Домашен социален патронаж в гр. Смядово, с. Веселиново, с. Александрово, с. Риш, с. Кълново, с капацитет 80 лица. Услугата „Личен асистент” се предоставя на потребители от цялата община. Към момента тя се ползва от 19 лица. Услугата „Домашен помощник” и „Социален асистент” се предоставя на потребители от гр. Смядово, с. Риш, с. Веселиново, с. Янково и с. Бял бряг.

Изводи за услугите за деца:

- Дейностите по предоставяне на социални услуги за деца в общността не са развити на територията на общината. Община Смядово разполага с необходимата материална база/след ремонт/ за предоставяне на социални услуги за деца.
- Анализът на настаняванията в специализираните институции за деца показва, че въпреки намаляващия брой на настанявания, все още има случаи, при които децата се настаняват поради бедност на семейства. Съществуващият проблем би могъл да се реши, чрез развитие на услугите в общността за подкрепа на семейства в риск (деца с един родител, бедни семейства, млади майки),
- Съществува риск големият брой на деца (от 0 до 3 години), настанени в специализирана институция да се запази, тъй като липсват достатъчно услуги, които да предотвратяват ранното настаняване на деца в институция. Необходимо е функционирането на услуга в тази насока с регионален обхват.
- В община Смядово не е достатъчно развита приемната грижа. Настаняването при близки и роднини се използва в по-голяма степен като алтернатива на институционалната грижа.
- В община Смядово услуги в насока работа с деца и младежи с отклоняващо се поведение се предоставят от социално-педагогическия кабинет към МКБНПП. Необходимо е оптимизиране на дейността.
- Персоналът на услугите за деца се нуждае от системна подкрепа по отношение на методическа помощ, обучение и супервизия.
- Необходимо е сериозно екипно взаимодействие между структурите на държавна, местна власт и гражданския сектор за успешно реализиране на социалната политика на местно ниво.

Изводи за услугите за възрастни:

- Развита и отговаряща на потребностите на целевата група на хората с увреждания и възрастните хора е услугата „Домашен социален патронаж”. Могат да се потърсят възможности за разширяване както на териториалния обхват на услугата, така и на включените дейности в рамките на социалната услуга като се осигури допълнително финансиране за това включително и по проекти.
- Услугите „Личен асистент”, „Домашен помощник” и “Социален асистент” отговарят на констатираната висока потребност на лицата с увреждания от посочените услуги и кореспондират с общата насоченост за подобряване качеството на живот на лицата чрез предоставянето на социални услуги в семейна среда. Необходимо е да се потърсят форми за постоянното предоставяне на услугата на територията на община Смядово
- Застаряващото население на община Смядово е предпоставка да се планира разкриването на социалната услуга – Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с психични разстройства или деменции. Общината разполага с необходимата материална база, подготвени специалисти , които имат готовност и желание за работа.

3 Стратегия за развитие на социалните услуги

3.1 Визия и стратегически цели

3.1.1 Визия

Осигуряване качествени социални услуги, които да подпомогнат и разширят възможностите на лицата и семействата в риск да водят самостоятелен начин на живот. Разкриване на широк кръг от услуги за закрила и помощ на деца, семейства и възрастни хора, които да ги консултират и подкрепят при вземане на трудни житейски решения.

3.1.2 Принципи и ценности – заложените мерки са съобразени с нормативната уредба на Република България, действаща в сферата на социалната политика.

- Равенство и недискриминираност при предоставяне на социалните услуги.
- Запазване правото на самоопределяне и самоуправление.
- Справедливо отношение без оглед на пол, възраст и етнически произход.
- Запазване на човешкото достойнство.
- Равен достъп до качествени социални услуги.
- Водещи интереси на потребителите
- Право на избор на потребителите и участие в планирането на СУ

- Насърчаване на услугите в общността
- Градивност в знанията и уменията на персонала, предоставящ СУ
- Правото на живот в семейна среда
- Правото на здравеопазване
- Достоеен жизнен стандарт

Приоритетно направление 1: Развитие на услуги в общността за превенция на деца и семейства в риск, преодоляване на социалното изключване и изолацията.

Приоритетно направление 2: Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа.

Приоритетно направление 3: Развитие на социални услуги в общността за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение

Приоритетно направление 4: Грижа за самотни и стари хора за по-добър и достоен живот

Ефективното изпълнение основните дейности в Общинската стратегия ще се изпълнява чрез въвеждане при възможност на **междусекторно сътрудничество**. Изграждане на партньорство и взаимодействие между социалните услуги, от една страна, и организациите, ангажирани с образованието (училищата, НПО, и пр.), от друга страна, за образователна интеграция и реинтеграция на децата.

3.1.3 Целеви групи:

3.1.3.1 Сред децата

- деца отглеждани в уязвими семейства:
  - > деца отглеждани в многодетни семейства
  - > деца отглеждани в непълни семейства
  - > деца отглеждани от непълнолетни родители
- деца отпаднали от училище
- деца с увреждания
- деца с противообществени прояви
- деца жертва на насилие

3.1.3.2 Сред възрастните

- самотноживеещи възрастни хора
- възрастни хора с увреждания
- възрастни хора в специализирани институции

3.1.3.3 Други рискови групи

- безработни лица
- лица с ниски доходи

3.1.4 Общи и специфични цели и задачи

За осъществяването на визията на Общинската стратегия, във всяко от избраните приоритетни направления са набелязани **обща и специфични цели и задачи съобразени с Областната стратегия за развитие на социални услуги 2016-2020 г.** Планираните социални услуги и мерки ще функционират на две нива – общинско и областно. На всяко от нивата ще бъдат изградени партньорски мрежи. На ниво община услугите включват основно превантивни услуги и мерки. Център на мрежата от социалните услуги за деца и семейства ще бъдат обект на СКЦ – Велики Преслав, ДСП, РИО, директори на училища, лични лекари, община. Услугите за възрастни ще бъдат организирани около съществуващите Домашни социални патронажи, които към настоящия момент обхващат по –голямата част от населените места в общината /около тях ще функционират останалите форми на подкрепа/, разкриване на нови „Защитени жилища „, и ЦНСТ за възрастни хора с психични увреждания или деменция.

Областното ниво надгражда съществуващите общински услуги със специализирани дейности, които изискват наемане на специалисти, които не са налични в по-малките населени места. При настоящата законодателна рамка това означава, че определен набор от услуги ще бъдат предоставяни в няколко населени места, но ще обхващат нуждаещите от цялата област. Такива са услугите по приемна грижа, специализирано консултиране, подкрепа за осиновяването, резидентна грижа и др.

Дейности по ПРИОРИТЕТНО НАПРАВЛЕНИЕ 1: *Развитие на услуги в общността за превенция на деца и семейства в риск, преодоляване на социалното изключване и изолация.*

Обща цел 1. Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи. Подкрепа за интегритета на семейства и общности.

Специфична цел 1.1. *Разширяване на мрежата от социални услуги и мерки за предоставяне на по-добра грижа за децата, социална интеграция на семейството и децата, индивидуално развитие.*

Мярка 1.1.1. **Предоставяне на подкрепа на поне 30% от уязвимите семейства и деца в Центъра за социална рехабилитация и интеграция, в гр.Смядово.**

Специалисти в община Смядово обмислят да бъде увеличен капацитета на ЦСРИ. Той ще бъде с териториален обхват населените места от общината. Дейността ще се предлага в ЦСРИ ще бъдат насочени към превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, развиване на умения на самостоятелен живот, приемна грижа и осиновяване, превенция на отклоняващото се поведение.

Дейност 1.1.1.1. Увеличаване капацитета на ЦСРИ в гр. Смядово, като през 2017 г., той да достигне 40 лица.

Мярка 1.1.2 **Осъществяване на комплексна програма за ранно детско развитие в цялата община Смядовос обхват на поне 40% от уязвимите семейства и деца.**

По тази мярка в цялата община ще бъдат осъществени дейности за насърчаване развитието на деца 0-6 години. Те са насочени към развиване и подобряване на уменията за родителстване на родители с малки деца, стимулиране на развитието на децата в тази възраст (спрямо стандартите за ранно детско развитие), включване в предучилищна подготовка и училищно образование. Дейностите ще включват партньорство между социалния, образователен и здравен сектор.

Дейност 1.1.2.1. Превенция на нежелана и ранна бременност, семейно консултиране в СКЦ – В.Преслав, общностните центрове за деца и семейства, училищата

с участието на РИОКОЗ, лични лекари, здравни медиатори, педагогически съветници, други ангажирани с проблематиката специалисти. Дейността включва:

- Информирание, консултиране и обучения по въпросите на семейното планиране;
- Услуги по репродуктивно здраве;
- Превенция на рисково сексуално поведение при децата и младежите;
- Информационни кампании в малцинствени общности (ромски, турски и др.) – съвместни инициативи на НПО, Кабинетите по семейно консултиране, медиатори от съответната общност;
- Информационни кампании в основните и средни учебни заведения – съвместни инициативи на Кабинетите по семейно планиране и РИО на МОМН, общински власти, училищни настоятелства, НПО.

Всичко това ще допринесе за превенция на нежеланата бременност, намаляване на риска от изоставяне и институционализация на новородени деца.

Дейност 1.1.2.2. Повишаване компетентността/способностите на родителите в общината, стационарно и в домашни условия да изпълняват по-качествено своите родителски роли. Услугата ще се предоставя от СКЦ –В. Преслав, ясли, детски градини, където могат да се създадат благоприятни условия за мотивиране и пълноценно участие на родителите. Участие в дейността по формиране и развитие на родителски умения ще вземат здравни медиатори, лични лекари, лекари специалисти от доболничната, болничната и спешна помощ, ДСП, МКБППМН, НПО.

Дейност 1.1.2.3. Осигуряване на среда, подкрепяща връзката между майката и бебето в родилното отделение в гр. Шумен чрез съвместна работа на общинска администрация - Смядово, ОЗД - Смядово, РЦЗ, насочена към:

- Настаняване на бебето заедно със своята майка веднага след раждането, с изключение на случаите на здравословни проблеми;
- Осигуряване на възможност за престой на родителите в лечебното заведение при хоспитализиране на бебето.

Дейност 1.1.2.4. Осигуряване на здравни грижи. Дейността ще се осъществява съвместно от лични лекари, здравни медиатори, общински администратори, детски заведения и ще включва:

- Проследяване на развитието на детето (с най-висока интензивност през първата една година);
- Информирание и консултиране по въпроси, свързани с развитието на детето (хранене, сън, стимулиране, общуване, игра);
- Информирание и консултиране по въпроси, свързани с нуждите на детето и умения за разпознаването им;
- Извършване на редовни имунизации. Съвместна работа със здравните медиатори за обхващане на деца от етническите общности в неравностойно положение.

Мярка 1.1.3. Превенция на изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции.

Дейностите целят „затваряне на входа” към специализираните институции (СИ). За да се предотврати изоставянето на новородени деца на ниво родилен дом е необходимо работата по превенция да започне преди раждането на детето - успехът на превенцията зависи от ранната навременна намеса и продължителността на социалната работа с

бъдещата майка, нейното семейство и близко обкръжение. Предотвратяването на изоставяне и настаняване на деца на по-голяма възраст ще включва комплексни програми за семейна подкрепа – социална, достъп до образование, здравни грижи, жилищна политика, заетост и др.

Дейност 1.1.3.1. Ранна превенция на изоставянето и задържане на новородените деца в биологичното семейство чрез съвместни инициативи на лечебни заведения, СКЦ, РЦЗ, общинска администрация и ОЗД. Проучване на възможността за работа на социален работник в родилно отделение на МБАЛ гр.Шумен за информирание и консултиране на родилки в риск да изоставят новородените и предоставяне на информация за последиците от институционалното отглеждане на децата, особено в първите 6 месеца от раждането. Провеждане на информационни кампании и обучения.

Дейност 1.1.3.2. Подкрепа за развитието на социалните ресурси на уязвими семейства. Взаимодействие между СКЦ и ДСП (които идентифицират рисковите семейства), ДБТ, образователни структури, структури за професионално обучение, медицински професионалисти, лечебно заведение и общинска администрация изразяващо се в:

- информирание и консултиране за наличните форми на социално подпомагане и подкрепа;
- достъп до административни и други услуги за социална подкрепа;
- подкрепа за достъп до услуги по професионално ориентиране, квалификация и преквалификация, активни мерки на пазара на труда и заетост;
- подкрепа за достъп до здравни грижи – подкрепа и консултиране за здравно осигуряване и налични здравни грижи;
- осигуряване на общински жилища за временен престой на семейства в жилищна криза;
- семейно консултиране и подкрепа на семействата от СКЦ за преодоляване на семейни кризи и взаимоотношения в семействата.

Мярка 1.1.4. Включване на поне 90% от децата в предучилищна възраст в детска градина и на 90% от децата в задължителна училищна възраст в подходяща форма на образование.

В мерките и дейностите досега бяха описани услуги за подкрепа на уязвимите семейства, което се очаква да има ефект и върху включване на децата в предучилищна и задължителна училищна възраст в съответна форма на подготовка и образование. Тук са включени само допълнителни и специално насочени дейности. Планираните инициативи и дейности се изпълняват съвместно от училищата, РИО на МОМН, общинска администрация, кметове и кметски наместници, детски заведения, Ресурсния център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности (РЦПНОВДУСОП) - Шумен, в синхрон с националните приоритети за осигуряване на равен достъп до образование и развитие на интегрирано и включващо образование.

Дейност 1.1.4.1. Общински политики и мерки за осигуряване на правото на децата на достъп до образователни услуги и превенция на отпадането от училище – изпълнявани съвместно с детските заведения, училищата, РИО на МОМН, НПО.

- Осигуряване на специализиран транспорт за деца в зависимост от възрастта им до детските градини и училища (особено за малките населени места);

- Целенасочена политика на общината за подобряване на привлекателността на училището и мерки за превенция на отпадането в рамките на училищния процес.

- Пълно обхващане на децата в предучилищна подготовка - задължителен подготвителен клас и осигуряване на програми за социализиране и усвояване на български език от децата-билингви от етнически общности в неравностойно положение в детските градини и начален курс в училищата с подкрепата на помощник на учителя. Провеждане на кампании за обхващане на децата в подготвителен клас/група и осъществяване на постоянно наблюдение върху нивото на посещаемост. Работа с родители на деца от етническите малцинства за промяна на нагласите по отношение на образованието;

- Организиране на групи за подготовка за постъпване в училище за деца, които не владеят български език, които ще бъдат подпомагани от ромски медиатори;

- Утвърждаване и разширяване ролята на ученическите съвети. Включване на децата и младежите в живота на училището, в т.ч. и при вземане на решения, отнасящи се до децата;

-Промяна на практиката на преподаване към включване на интерактивни методи в училище;

- Запазване на занимални за ученици до 4 клас в общообразователните училища в общината.

Мярка 1.1.5. Осъществяване на програми за превенция на всички форми на насилие над и от деца, подкрепа на жертвите на насилие, експлоатация и трафик.

Дейностите в тази сфера включват създаване на система от мерки за превенция на насилието над деца чрез развиване на техните умения за себеотстояване и защита; намаляване на агресивното поведение в отношенията сред децата; намаляване актовете на насилие от страна на деца. Дейностите са насочени и към създаване на чувствителност сред населението и професионалистите за причините и форми за насилие, симптомите на насилие, така че системите за закрила да могат да изградят адекватни мерки за реакция.

Дейностите се осъществяват от СКЦ, ОЗД, ДСП със съдействието на МКБППМН, органите на МВР и пробационната служба, лечебно заведение, образователни институции, НПО.

Дейност 1.1.5.1. Реализиране на образователни програми и кампании във всички детски градини и училища, насочени към превенция на агресивно поведение сред деца, развиване на познание за насилието и неговите симптоми и умения за защита от насилие: провеждане на лекции и дискусии в часа на класа; организиране на хепънинги, междуучилищни прояви и инициативи на общинско и областно ниво.

Програмите и кампаниите ще бъдат осъществявани от детските градини, училищата (учители, педагогически съветници), общината и МКБППМН.

Дейност 1.1.5.2. Провеждане на обществени кампании за предотвратяване на насилието от и над деца, както и други форми на злоупотреба и експлоатация.

Програмите и кампаниите ще бъдат осъществявани от МКБППМН, общинска администрация /ОА/, детските заведения, училищата. Темите ще включват различните форми на насилие (физическо, сексуално и психологическо), злоупотреба, експлоатация, тежки форми на детски труд, negliжиране. Важно е да се отбележи, че в кампаниите ще се включат и теми за ефектите върху децата от раздялата с родители, които работят в чужбина. Те ще са насочени към деца, родители, професионалисти и широката

общественост. Програмите ще използват материали, разработени от ДАЗД, УНИЦЕФ, НПО и други организации.

Дейност 1.1.5.3. Преодоляване на последиците от преживяното насилие за деца, жертви на насилие и/или трафик.

Услугите ще се предоставят от МКБППМН, ЦСРИ, специалисти в областта и др.

- Предоставяне на консултиране и рехабилитация

Дейност 1.1.5.4. Превенция на безнадзорността и тежките форми на детски труд.

- Работа с уязвими семейства и деца

Дейност 1.1.5.5. Прилагане на Координационния механизъм за взаимодействие при кризисна интервенция и случаи на деца –жертви или в риск от насилие. Механизмът обединява ресурсите и усилията на ОЗД, ОА, МКБППМН, ОД МВР, РЦЗ, РИО на МОМН, Районен съд, Прокуратура, детски заведения, училища, лични лекари и др.

Мярка 1.1.6. Превенция на рисковото поведение и подкрепа за преодоляване на последиците от него при деца и младежи.

Услугите са фокусирани върху подкрепата за преодоляване и превенция на рисковото поведение при децата; директната работа с деца с рисковото поведение, като предоставят консултиране и подкрепа не само на децата, но и на техните семейства.

Дейност 1.1.6.1. Извънучилищни дейности и осмисляне на свободното време на децата.

Приоритетна необходимост е развитието на разнообразни извънучилищни дейности като клубове по интереси, ателиета, детски работилници, занимания със спорт и изкуство, които се осъществяват от Обединения детски комплекс, училища, читалища. Провеждане на кампании за здравна просвета от РИОКОЗ, БМЧК съвместно с класните ръководители и директори на ОДЗ, ЦДГ и училища.

Дейност 1.1.6.2. Реализиране на алтернативни дейности на асоциално поведение на деца, извършили или склонни към противообществени прояви. Осъществяване на индивидуални и групови програми с децата и техните семейства. Отговорни институции и звена - ОА, ЦСРИ, МКБППМН, Пробационна служба – гр. Велики Преслав.

Специфична цел 1.2. Създаване на нови социални услуги и увеличаване на капацитета на съществуващите услуги, които развиват и подкрепят форми на алтернативна семейна грижа

Мярка 1.2.1. Предоставяне подкрепа на близки и роднини при които е настанено дете. Увеличаване броя на децата, настанени в такава форма на грижа - поне до 20% от общия брой на децата, отделени от биологичните семейства.

Настаняването при близки и роднини, осиновяването осигуряват устойчива семейна грижа за детето и трайно решаване на проблема за бъдещето на изоставените деца.

Дейност 1.2.1.1. Подкрепа за семействата на роднини и близки, които полагат грижи за дете. Дейността включва:

- Подкрепа на роднини и близки при поемане на грижата за новородени и по-големи деца, чиито родители заявяват намерение за изоставяне;

- Предоставяне на подпомагане (храна, дрехи, памперси за деца от 0-1 година) в случаи на тежки социални проблеми;

Мярка 1.2.2. Развитие на приемната грижа

Към момента приемната грижа все още не е държавно-делегирана дейност.

Приемната грижа като социална услуга и мярка за закрила има следните цели:

- да осигури за определен период от време сигурна и безопасна семейна среда за детето, която да допринесе за неговото пълноценно физическо, психическо и емоционално развитие;
- превенция на институционализацията на деца и осигуряване на подкрепа за биологичните родители в кризисни ситуации;
- подготовка на детето за самостоятелен живот и обучение/развиване на социални умения;
- подготовка на деца, настанени в специализирани институции за реинтеграция в биологичното им семейство или осиновяване.
- Подкрепа и мотивиране в следосиновителния период;
- Формиране на групи за подкрепа на осиновители и осиновени деца;
- Подкрепа в периода на прием на осиновеното дете в семейството – подкрепа в ежедневните грижи.

Специфична цел 1.3. Разширяване броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на социалното включване на децата с увреждания.

Мярка 1.3.1. Подкрепа към родителите с цел превенция на изоставянето на деца с увреждания и намаляване на настаняването на деца с увреждания в специализирани институции с 30%.

Мярката включва комплекс от дейности за навременна диагностика и ранна интервенция в случаите на раждане на дете с ниско тегло и/или увреждане. Интервенцията е насочена към предоставяне на информация на семейството за медицинските аспекти на състоянието на детето, подготовка и подкрепа за необходимите грижи. Услугата включва и дейностите по ранно детско развитие. Предоставя се от медицински професионалисти и лечебно заведение, кабинети по семейно планиране, Център за ранна интервенция, ОА, други услуги в общността, обществени организации.

Дейност 1.3.1.2. Да се разработи механизъм за сътрудничество между системата на здравеопазването и социалните услуги в случаите на риск от раждане на дете с увреждане с цел предоставяне на психологически консултации и подкрепа на родителите преди и непосредствено след раждане на детето.

Мярка 1.3.2. Осигуряване на достъп до здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация за децата с увреждания и подкрепа за техните семейства.

Системата/мрежата на услуги в общината и областта ще спомогне за изграждане на условия за адекватни здравни грижи, рехабилитация и интеграция на децата с увреждания; ще осигури подкрепа на техните родители и близки чрез индивидуални и групови консултации (социални, здравни, правни, психологически); обучение на родителите, семействата и близките за подобряване на уменията им при обгрижването в семейна среда. Мобилни екипи към услугите ще осигурят обхващането на децата с увреждания в населените места, където няма възможности за разкриване на стационарна рехабилитационна грижа.

Дейност 1.3.2.1.

Семействата с деца с увреждания ще ползват и услугите по семейно консултиране и подкрепа, развитие на родителски умения.

Мярка 1.3.3. Осигуряване на достъп до адекватна и гъвкава дневна, почасова и заместваща грижа за децата с увреждания според вида на техните увреждания, отглеждани в семейна среда.

Бъдещото развитие на дневната и почасова грижа изисква да се спазват принципите на гъвкавост на услугите и съответствие с конкретните индивидуални потребности на децата и семействата, както за социализацията на децата с увреждания, така и за осигуряването на възможност за техните родители да работят. Тя има за цел да подготви децата, които до момента са живяли изолирано, за включване в масови детски заведения и да предостави временна подкрепа на родителите и семействата. Целодневната грижа ще бъде използвана като краен случай, особено във формата на дневни центрове, поради риска от вторична институционализация и сегрегиране на децата с увреждане.

Дейност 1.3.3.1. Увеличаване капацитета на Център за социална рехабилитация и интеграция /ЦСРИ/.

Дейност 1.3.3.2. Осигуряване на помощни средства чрез ДСП по закона за хората с увреждания. Разкритите социалните услуги в общността ще предоставят информация, консултиране, съвети за права, процедури и посредничество за получаване на техническите помощни средства от социалните услуги в общността за деца.

Дейност 1.3.3.3. Настаняване на деца с увреждания в семейства на близки и роднини, приемни родители и осиновяване.

Дейност 1.3.3.4. /НОВА, решение № 335/30.01.2018 г. на ОбС Смядово/ Разкриване на Център за обществена подкрепа, в който се предоставя комплекс от социални услуги, предназначени за деца и семейства с цел предотвратяване на изоставянето на децата и настаняването им в специализирани институции, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване, обучение и подкрепа на приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с поведенчески проблеми и прояви.

Мярка 1.3.4. Осигуряване на качествена интегрирана предучилищна подготовка и образование за децата с увреждания.

Дейност 1.3.4.1. Интегриране на децата с увреждания в групите за задължителна предучилищна подготовка и масовите училища за обучение с подкрепата на ресурсни учители - осъществява се от училищата, РИО на МОМН, Ресурсния център за подкрепа на деца със СОП към МОМН с подкрепата на община Смядово.

Дейност 1.3.4.2. Осигуряване на достъпна и адаптирана среда (предоставяне на подходящо обзавеждане и оборудване) в детска ясла, детски градини и учебни заведения за прием на деца и младежи с увреждания.

Дейност 1.3.4.3. Подготовка и обучение на персонала на масовите детски заведения и училища за работа с деца и младежи с увреждания. Тази дейност ще се осъществява съвместно със структурите на образованието, ОА, ОЗД, ЦОП в община Смядово.

Дейност 1.3.4.4. Подготовка на средата за приемане на децата с увреждания в масовите училища, реализирана с помоща на НПО и Ресурсния център към РИО на МОМН чрез целеви мерки в две направления:

- Инициативи вътре в училище, обхващащи трите „страни” – ученици, учители, родители.
- Кампании на областно ниво и в местните общности за повишаване на чувствителността към децата с увреждания и техните семейства, за преодоляване на дискриминацията и промоциране на толерантност.

Планирани социални услуги и мерки в община Смядово
Направление 1: Развитие на Услуги в общността за превенция за деца и семейства в риск, преодоляването на социалното изключване и изолация

№	Услуга, вид превенция	Потребители		Капацитет		Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2016	2020			
1	Социален асистент ОП „РЧР”	Деца с различни видове трайни увреждания, чиито ограничения от здравословен характер ги поставят в изолация. Деца с трайни увреждания, с тежки здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами.	Община Смядово	0	5	Осигуряване на грижи в семейна среда на деца, които поради ограничения от здравословен характер са изключени от социалния живот и са в риск от зависимост от институционален тип грижи	Община Смядово	При наличие на средства
2	Личен асистент ОП „РЧР”	Деца с трайни увреждания, без възможност за самообслужване	Община Смядово	9	20	Осигуряване на грижи в семейна среда на деца, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си, предоставяне на алтернативен избор за професионално развитие на семейства, в които има дете с трайно увреждане.	Община Смядово	налична
3	Приемна грижа-ДДД	Деца, лишени от родителска грижа настанени в СИ	Община Смядово	1	5	Приемната грижа позволява на децата, лишени от родителска грижа, да растат в семейна среда. Целта е да получат максимално добра грижа и възможност за развитие. Приемната грижа е	гр. Смядово	налична

№	Услуга, вид превенция	Потребители		Капацитет		Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2016	2020			
						социална услуга, която дава реална възможност за намаляване броя на децата, настанени в институции.		

Дейности по Приоритетно направление 2: Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа.

Обща цел 2. Намаляване дела на децата и възрастните, настанени в специализирани институции

Специфична цел 2.1. *Настаняване на децата от специализирани институции в различни форми на семейна грижа.*

Мярка 2.1.1 Осигуряване на семейна среда за деца от институции чрез реинтеграция в биологичното или разширено семейство, осиновяване и настаняване в алтернативна семейна грижа.

Дейностите по тази специфична цел се изпълняват от ЦОП, ОЗД и СИ по подкрепа на децата и семействата /биологични, разширени, осиновителни/

Дейност 2.1.1.1. Реинтеграция в биологичното семейство. Услугите по реинтеграция на децата в биологичното семейство в община Смядово включват подкрепа на детето и на семейството.

-Консултиране и подкрепа на семейства в риск за възстановяване на прекъснатите връзки;

- Подкрепа на детето при реинтеграция в семейството;

- Услуги за изграждане на родителския капацитет.

За изпълнението на тази дейност ще бъдат сформирани мобилни екипи към ЦОП по реинтеграция в семейна среда на децата, настанени в СИ.

Дейност 2.1.1.2. Настаняване на деца от СИ в приемни семейства.

Услугите ще се предоставят в община Смядово, изразявайки се в провеждане на кампании, обучения и оценка на кандидат приемни родители, подкрепа на детето и на семейството.

Дейност 2.1.1.3. Подкрепа на осиновяването. Услугите ще се развиват в две направления:

- Обучение и психологическа подкрепа на кандидат –осиновители в предосиновителния период
- Подкрепа на детето и семейството в следосиновителния период.

Специфична цел 2.2. *Подпомагане на социалната интеграция на младежите, напускащи специализирани институции.*

Мярка 2.2.1. Програми за социални умения на децата, настанени в СИ. Разкриване на наблюдавани жилища за адаптация към самостоятелен живот на младежи, напускащи СИ.

Услугите са предназначени за младежите, които напускат специализирани институции за деца и ще предоставят подкрепа за социалната интеграция и самостоятелния живот на младежите. Наблюдаваните жилища са услуга в общността за оказване на подкрепа и консултиране на лица, навършили 18 години, които напускат специализирани институции.

Дейност 2.2.1.1. Предоставяне на подкрепа към младежите, напуснали СИ – информиране, консултиране, посредничество за намиране на работа и самостоятелно жилище, както и съдействие при кризисни ситуации. Дейностите ще се осъществяват от ДБТ и ОА.

Дейност 2.2.1.2. Програми за професионална квалификация на младежите, напуснали СИ - включване в курсове за професионална квалификация към Дирекция Бюро по труда (ДБТ), и/или по проекти, подкрепени от Оперативни програми за развитие на човешките ресурси и Националните програми за заетост.

Дейност 2.2.1.3. Прилагане на общински и национални мерки за осигуряване на достъп до заетост за младежите, напуснали СИ – стимулиране на работодателите, програми за субсидирани работни места и др.

Дейност 2.2.1.4. Прилагане на общински мерки в подкрепа на младежите за осигуряване на жилище (като настаняване под наем в общинско жилище).

Дейност 2.2.1.5. Осигуряване на възможност за включване в различни видове дейности, реализирани по проектни предложения по ОП.

Специфична цел 2.3 *Да се намали броя на хората с увреждания в специализирани институции чрез развитие на алтернативна резидентна грижа от семеен тип*

Мярка 2.3.1. Изграждане на алтернативни социални услуги от резидентен тип за настаняване на хора с увреждания в среда близка до семейната.

Дейност 2.3.1.1. Продължаване предоставянето на социалната услуга и разкриване на нови защитени жилища през 2016г. с капацитет –24 лица. Подготовката за разкриване на услугата стартира през 2015г. с идентифициране на източници на финансиране и местоположение.

Планирани социални услуги и мерки в община Смядово**Направление 2: Деинституционализация и подобряване качеството на резидентна грижа.**

№	Услуга, вид превенция	Потребители		Капацитет		Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2016	2020			
1	Социален асистент ОП „РЧР”	Настаняване на децата от специализирани институции в различни форми на семейна грижа	Община Смядово	0	5	Осигуряване на деца в приемни семейства и грижи в семейна среда на деца, които са изключени от социалния живот и са в риск от зависимост от институционален тип грижи	Община Смядово	При наличие на средства
2	Личен асистент ОП „РЧР”	Да се намали броя на хората с увреждания в СИ чрез развитие на алтернативна резидентна грижа от семеен тип.	Община Смядово	9	20	Осигуряване на грижи за хора с увреждания, деца, в среда близка до семейната, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си, предоставяне на алтернативен избор за професионално развитие на семейства, в които има дете с трайно увреждане.	Община Смядово	налична
3	Приемна грижа-ДДД	Децата, лишени от родителска грижа настанени в СИ	Община Смядово	1	5	Приемната грижа позволява на децата, лишени от родителска грижа, да растат в семейна среда. Целта е да получат максимално добра грижа и възможност за развитие. Приемната грижа е социална услуга, която дава реална възможност за намаляване броя на децата, настанени в институции.	гр. Смядово	налична

Дейности по Приоритетно направление 3: Развитие на социални услуги в общността за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение.

Обща цел 3. Да се създадат условия за социално включване и интегриране на максимален брой хора от общностите в неравностойно положение, уязвимите групи и индивиди в община Смядово, а също и на областно ниво:

Специфична цел 3.1. *Да се осигурят условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания в семейна среда.*

Мярка 3.1.1. Разширяване на социалните услуги в домашна среда за подкрепа в ежедневието на хората с увреждания и техните семейства.

Дейност 3.1.1.1. Осигуряване и доразвиване на услугите Домашен помощник, Социален асистент, Личен асистент на проектен принцип по национални или европейски програми.

Дейност 3.1.1.2. Увеличаване броя на потребителите на Домашния социален патронаж, обхвата на населените места и предлаганите дейности.

Дейност 3.1.1.3. Продължаване дейността на сезонните обществени трапезарии за социално слаби и самотноживеещи лица и семейства.

Дейност 3.1.1.4. Осигуряване на социално включване на хората с увреждания в съществуващият ЦСРИ.

Дейност 3.1.1.5. /актуализирана и добавена нова дейност, съгласно Решение № 321/21.12.2017г./Разширяване на социалните услуги резидентен тип за лицата с умствена изостаналост в среда близка до семейната, при която лицата получават необходимата им индивидуализирана грижа, както и подкрепа за водене на относително самостоятелен и независим живот, като за целта разкрива нова дейност за предоставяне на социалната услуга „**Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с умствена изостаналост**“, през 2018г.

Продължава предоставянето на социалната услуга „Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с умствена изостаналост“, с. Веселиново, общ.Смядово, с капацитет от 15 лица Планира разкриване на нова социална услуга „Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с умствена изостаналост“, с. Веселиново, общ.Смядово, с капацитет 8 лица, през 2018г.

Специфична цел 3.2. Да се създадат условия за реинтеграция на рискови общности, индивиди и уязвими групи с рисково и зависимо поведение.

Мярка 3.2.1. Развиване на услуги за превенция на рисково и зависимо поведение, насочени към младежи и възрастни.

Дейност 3.2.1.1. Предлагане на дейности по превенция в ЦСРИ за подпомагане приобщаването на рисковите групи в обществото.

Дейност 3.2.1.2. Включване на родителите и семействата в смесени социално- образователни услуги и кампании за превенция на домашното насилие, трафика, зависимостите и рисковото поведение, изпълнявани от училища, училищни настоятелства и НПО.

Мярка 3.2.2. Услуги за реинтеграция на лица със зависимости и проблемно поведение.

Дейност 3.2.2.1. Услуги за хора в пробация – консултиране, подкрепа за реинтеграция, курсове за професионална квалификация, изпълнявани съвместно с Пробационни съвети, ДБТ, ДСП.

Продължаване предоставянето на социалната услуга и разкриване на нов ЦНСТПЛУИ през 2018г. с капацитет –8 лица. Подготовката за разкриване на услугата ще стартира през 2018г. с идентифициране на източници на финансиране и местоположение.

Приоритетно направление 3: Развитие на социалните услуги в общността за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение.

№	Услуга, вид превенция	Потребители		Капацитет		Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2016	2020			
1	ДЦСХ	Самотни възрастни хора лишени от социални контакти, лица в надтрудоспособна възраст, напуснали активния живот имащи потребност да преодолеят психологическата бариера, която ги кара да се чувстват ненужни.	Гр.Смядово	20	40	Комплекс от социални услуги в общността, създаващи условия за цялостно обслужване на потребителите през деня: предоставяне на храна, задоволяване на ежедневните и здравни потребности, лични контакти, организация на свободното време.	Гр.Смядово	Налична, ДДД
2	ДСП- общинска дейност	Лица в надтрудоспособна възраст и лица с увреждания които не са в състояние да организират сами семейния бит и да си приготвят храна.	Община Смядово	80	80	Комплекс от социални услуги, предоставяни по домовете, свързани с доставка на храна; хигиената на жилищните помещения, обитавани от ползвателя; съдействие за снабдяване с необходимите технически помощни средства при ползватели с увреждане; битови услуги, административни услуги и др	гр. Смядово селата Кълново, Веселиново, Александрово, Риш	налична
3	Социален асистент и Домашен помощник ОП „РЧР”	Лица с различни видове трайни увреждания, чиито ограничения от здравословен характер ги поставят в изолация и/или невъзможност сами да организират социалния си живот. Самотно живеещи лица, които поради различни причини от здравословен характер не са в състояние сами да организират бита си и да поддържат хигиената в дома си.	Община Смядово	60	60	Услугата „домашен помощник” се изразява в извършване на дейности в домашни условия, свързани с обслужване на болни възрастни хора и самотни лица, тя е свързана с подкрепа и помощ за извършване на обичайни, ежедневни дейности в бита на кандидатите. Текущо и основно почистване на дома, приготвяне на храна, сервиране и отсервиране, закупуване на хр.продукти и вещи от първа необходимост, битови услуги и др.	Община Смядово	налична

№	Услуга, вид превенция	Потребители		Капацитет		Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2016	2020			
4	Личен асистент ОП „РЧР”	Лица с трайни увреждания, тежко болни възрастни лица без възможност за самообслужване	Община Смядово	30	30	Осигуряване на грижи в семейна среда на хора и деца, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си, предоставяне на алтернативен избор за професионално развитие на семейства, в които има лице с трайно увреждане.	Община Смядово	налична
5	Обществена трапезария	Лица и семейства на месечно подпомагане, пенсионери с ниски доходи, деца сираци .	Община Смядово	100	100	Предоставяне на топъл обяд.	Община Смядово	При наличие на средства
6	Център за социална рехабилитация и интеграция	Хора с увреждания, лишени от социални контакти, лица в надтрудоспособна възраст , напуснали активния живот имащи потребност да преодолеят психологическата бариера, която ги кара да се чувстват ненужни.	Гр.Смядово	20	30	Осигуряване на психологическа и мотивационна подкрепа за преодоляване на социалната изолация на хората с увреждания; подкрепа за социално и трудово включване; стимулиране на активност за жизнена адаптация и водене на самостоятелен начин на живот; подкрепа в изграждането на умения по комуникативност и мобилност; подкрепа и стимулиране на “Помощ за самопомощ”; повишаване на информираността и компетентността, свързани със специфичните проблеми на хората с увреждания; обучение в различни умения, според различните увреждания и потребности; създаване на подкрепяща среда в общността; социално-правни консултации; социална и медицинска рехабилитация; занимания по интереси в различни клубове по приложно изкуство и спорт.	Гр.Смядово	Налична, за план ДДД
7.	Защитени жилища	Възрастни хора с психични разстройства	Община Смядово	16	40	Предоставяне на подслон и ежедневни грижи за възрастни с психични разстройства в среда, близка до семейната	Община Смядово, град Смядово	Налична ДДД
8.	Дом за възрастни хора с психични разстройства	Възрастни хора с психични разстройства	Област Шумен	90	66	Резидентна грижа – нужда от постоянно 24-часово обгрижване, подслон, задоволяване на ежедневните потребности, медицинско и	С.Черни връх, община	Налична ДДД

№	Услуга, вид превенция	Потребители		Капацитет		Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториален обхват	2016	2020			
	с. Черни връх					социално обслужване	Смядово	
9	ДЦВХУ	Самотни възрастни хора с психични увреждания, лишени от социални контакти	Община Смядово	20	20	Комплекс от социални услуги в общността, създаващи условия за цялостно обслужване на потребителите през деня :предоставяне на храна, задоволяване на ежедневните и здравни потребности, лични контакти, организация на свободното време.	Гр.Смядово	Налична ДДД
10.	ЦНСТ, с.Веселиново	15 човека с умствена изостаналост, които получават	Община Смядово, с.Веселиново	15	23	комплекс от социални услуги и за които се полага 24-часова грижа. Създадена е среда за живот близка до семейната, при която лицата получават необходимата им индивидуализирана грижа и подкрепа за водене на относително самостоятелен и независим живот. Организирането на живота и услугите в центъра са насочени към създаването на условия за равнопоставено участие на потребителите в живота на местната общност.	Общ.Смядово, с.Веселиново	Налична , ДДД

Дейности по Приоритетно направление 4: Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот.

Обща цел 4. Да се подобри качеството на живот на старите хора във всички населени места на община Смядово.

Специфична цел 4.1. *Развиване на мрежа от социални услуги за осигуряване на спокоен и достоен живот на старите хора.*

Мярка 4.1.1. Разширяване обхвата на СУ в семейна среда за стари хора.

Дейност 4.1.1.1. Осигуряване и доразвиване на услугите Домашен помощник, Социален асистент на проектен принцип по национални или европейски програми.

Дейност 4.1.1.2. Увеличаване броя на потребителите на Домашния социален патронаж, обхвата на населените места и предлаганите дейности.

Дейност 4.1.1.3. Продължаване дейността на сезонните обществени трапезарии за социално слаби и самотноживеещи лица и семейства.

Дейност 4.1.1.4. Поддържане и разширяване дейностите на Клубовете на пенсионера, предоставящи възможности за общуване и социален живот на хора в третата възраст с относително съхранено здраве и самостоятелно придвижване.

Специфична цел 4.2. *Подобряване качеството на живот на старите хора, които са в невъзможност да се справят сами с ежедневните си нужди.*

Мярка 4.2.1. Подкрепа на стари хора, нуждаещи се от 24 часова грижа.

Дейност 4.2.1.1. Разкриване на Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с психични разстройства или деменции - гр. Смядово, ул. „Цар Калоян” № 3, първи етаж

Центърът ще бъде разкрит през 2016 г., с капацитет от 15 места, с финансиране по проект.

ЦНСТ ще работи с лица с психични увреждания или деменции.

В Центъра ще се предоставят социални услуги по задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни потребности, както и дейности за свободното време, контакти със семейството, приятели и близки.

Дейност 4.2.1.2. Разкриване на Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с психични разстройства или деменции - гр. Смядово, ул. „Цар Калоян” № 3, втори етаж

Центърът ще бъде разкрит през 2016 г., с капацитет от 15 места, с финансиране по проект.

ЦНСТ ще работи с лица с психични увреждания или деменции.

В Центъра ще се предоставят социални услуги по задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни потребности, както и дейности за свободното време, контакти със семейството, приятели и близки.

Дейност 4.2.1.3. Извършване на редовни профилактични медицински прегледи на всички потребители.

Планирани социални услуги и мерки в община Смядово

Приоритетно направление 4: Грижа за самотни и стари хора за по-добър и достоен живот

№	Услуга, вид Грижа за старите хора	Потребители		Капацитет		Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус - налична / нова (година за стартиране)
		Целеви групи	Териториале н обхват	2016	2020			
1	Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с психични увреждания или/и деменция	Самотно живеещи стари хора със затруднения в самообслужването имащи нужда от резидентна грижа в т.ч. и лица с увреждания или/и деменция	Р.Българи я	30	30	Комплекс от дейности насочени към по-добро качество на живот и достойни старини. Предоставяне на следните услуги : постоянна грижа, консултиране, терапия, информирание, групов работа, задоволяване на ежедневни потребности, участие в културни и развлекателни мероприятия.	Гр.Смядово	При наличие на средства 2016-2020г.
2	Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с психични увреждания или/и деменция	Самотно живеещи стари хора със затруднения в самообслужването имащи нужда от резидентна грижа в т.ч. и лица с увреждания или/и деменция	Р.България	30	30	Комплекс от дейности насочени към по-добро качество на живот и достойни старини. Предоставяне на следните услуги: постоянна грижа, консултиране, терапия, информирание, групов работа, задоволяване на ежедневни потребности, участие в културни и развлекателни мероприятия.	Гр.Смядово	При наличие на средства
3	ДЦСХ	Самотни възрастни хора лишени от социални контакти, лица в надтрудосп особна възраст , напуснали активния живот имащи потребност да преодолеят психологическата бариера, която ги	Гр.Смядово	20	20	Комплекс от социални услуги в общността, създаващи условия за цялостно обслужване на потребителите през деня: предоставяне на храна, задоволяване на ежедневните и здравни потребности, лични контакти, организация на свободното време.	Гр.Смядово	Налична, планирана за ДДД

		кара да се чувстват ненужни.						
4	ДСП-общинска дейност	Лица в надтрудоспособна възраст и лица с увреждания които не са в състояние да организират сами семейния бит и да си приготвят храна.	Община Смядово	80	80	Комплекс от социални услуги, предоставяни по домовете, свързани с доставка на храна; хигиената на жилищните помещения, обитавани от ползвателя; съдействие за снабдяване с необходимите технически помощни средства при ползватели с увреждане; битови услуги, административни услуги и др.	гр. Смядово селата Кълново, Веселиново, Александрово, Риш	налична
5	Социален асистент и Домашен помощник ОП „РЧР”	Лица с различни видове трайни увреждания, чиито ограничения от здравословен характер ги поставят в изолация и/или невъзможност сами да организират социалния си живот. Самотно живеещи лица, които поради различни причини от здравословен характер не са в състояние сами да организират бита си и да поддържат хигиената в дома си.	Община Смядово	30	30	Услугата „домашен помощник” се извършва в дейности в домашни условия, свързани с обслужване на болни възрастни хора и самотни лица, тя е свързана с подкрепа и помощ за извършване на обичайни, ежедневни дейности в бита на кандидатите. Текущо и основно почистване на дома, приготвяне на храна, сервиране и отсервиране, закупуване на хр.продукти и вещи от първа необходимост, битови услуги и др.	Община Смядово	Налична И през 2016 -2020г.
6	Обществена	Лица и	Община	50	50	Предоставяне на	Община	При

	трапезария	семејства на месечно подпомагане, пенсионери с ниски доходи, деца сираци .	Смядово			топъл обяд.	Смядово	наличие на средства 2016-2020.
7	Клуб на пенсионера	Пенсионери без сериозни здравословни и проблеми, обслужващи и се сами	Община Смядово	500	500	Осигуряване на социални контакти. Информирани – социално, здравно, правно.	Гр.Смядово с. Кълново, с. Веселиново, с. Янково, с. Риш	налична
8.	ЦСРИ	Хора с увреждания лишени от социални контакти, лица в надтрудоспособна възраст, напуснали активния живот и имащи потребност да преодолеят психологическата бариера, която ги кара да се чувстват ненужни.	Град Смядово	20	40	Осигуряване на психологическа и мотивационна подкрепа за преодоляване на социалната изолация на хората с увреждания; подкрепа за социално и трудово включване; стимулиране на активност за жизнена адаптация и водене на самостоятелен начин на живот; подкрепа в изграждането на умения по комуникативност и мобилност; подкрепа и стимулиране на "Помощ за самопомощ"; повишаване на информираността и компетентността, свързани със специфичните проблеми на хората с увреждания; обучение в различни умения, според различните увреждания и потребности; създаване на подкрепяща среда в общността; социално-правни консултации; социална и	Община Смядово	Налична, за план за ДДД

						медицинска рехабилитация; занимания по интереси в различни клубове по приложно изкуство и спорт.		
9.	ЦНСТ, с.Веселиново	15 човека с умствена изостаналост, които получават	Община Смядово, с.веселиново	15	23	комплекс от социални услуги и за които се полага 24-часова грижа. Създадена е среда за живот близка до семейната, при която лицата получават необходимата им индивидуализирана грижа и подкрепа за водене на относително самостоятелен и независим живот. Организирането на живота и услугите в центъра са насочени към създаването на условия за равнопоставено участие на потребителите в живота на местната общност.	Община Смядово, с.Веселиново	Налична, ДДД

3.1.5 Ключови индикатори

- Увеличаване на дела на услугите в общността и намаляване на услугите от резидентен тип – съотношение 7:2 в полза на услугите в общността.
- Намаляване на броя на изоставените деца с 20% годишно.
- Осигурена подкрепа за поне 20 от уязвимите семейства
- Предотвратена институционализация на 90% от децата в риск от изоставяне чрез реинтеграция в семейството, настаняване при близки и роднини, приемна грижа, осиновяване (към края на стратегията);
- Осигурени приемни семейства за поне 5 деца.
- Поне 98% от децата в задължителна училищна възраст обхванати в училище, подготвителни класове или групи или в подходяща форма на образование.

- Намаление на отпадналите от училище деца.
- Увеличен брой на учениците от ромски произход и децата с увреждания, завършващи основно и средно образование.
- Подобрени условия за самостоятелен живот в домашна среда на 20% от хората с увреждания – потребители на услугите домашен социален патронаж, домашен помощник, социален и личен асистент.
- Разширен спектър от услуги за превенция и реинтеграция на рискови групи със зависимости и проблемно поведение.
- Предотвратена преждевременна институционализация на минимум 10 самотноживеещи стари хора чрез развитите услуги за грижа в домашна среда.
- Осигурени услуги, подкрепа и грижи в домашна среда за поне 25% от старите хора с приоритетно обхващане на самотноживеещите в изолирани населени места извън общинският центровете.
- Изграждане на системи за супервизия в 60% от предоставяните социални услуги.
- Подобрено качество на резидентни услуги в среда, близка до домашната, за стари хора, които не са в състояние да живеят самостоятелно
- Повишен капацитет за управление на СУ на поне 1 представители на администрацията и 2 ръководители на СЗ.
- Подобрена професионална квалификация и специализирани умения за социална работа поне на 3 души персонал на доставчиците на услуги.

4 Система за мониторинг и оценка

4.1 Цели и задачи на мониторинга и оценката

Конкретните цели и задачи на системата за мониторинг и оценка са:

Конкретна цел 1. Да осигурява постоянен поток от актуална информация за развитието на социалната среда в община Смядово:

Конкретна цел 2. Да обезпечи текущия мониторинг на изпълнението на дейностите по Стратегията на общинско ниво:

Конкретна цел 3. Да се изработят комплексни оценки на ефекта и цялостното въздействие от изпълнението на Общинската стратегия от гледна точка на целевите рискови групи.

Конкретна цел 4. Да гарантира системното актуализиране на Общинската стратегия, подобряването на политиките за социално включване и постоянното усъвършенстване на социалните услуги и мерки

Системата за мониторинг и оценка дава реални, практически ползи за общините и структурите, които изпълняват Стратегията. Препоръките за промени, постоянният поток от информация и

обратната връзка от целевите потребители на услугите, осигурен от Системата за мониторинг и оценка е задължително условие за ефективното изпълнение на Стратегията

4.2 Логическа рамка и ключови индикатори за успех

В системата за мониторинг и оценка ще се следят два основни типа индикатори:

- **Базови индикатори за ситуацията** - представят настъпилите промени в положението на рисковите групи в община Смядово в сравнение с оценката на първоначално идентифицираните проблеми. Тези индикатори дават възможност да се оцени цялостния ефект и въздействие от изпълнението на стратегията.
- **Индикатори за прогреса/ за преки резултати/** – индикатори, чрез които се проследява напредъка в постигането на специфичните цели на Стратегията и се измерват резултатите от интервенцията и осъществените дейности – социални услуги и мерки.

Тези индикатори за измерване на успеха са включени в Логическата рамка на стратегията, която представя логическата връзка между целите, очакваните резултати и дейностите.

визия	<p>Общинска стратегия има за цел да осигури качествени социални услуги , които да подпомогнат и разширят възможностите на лицата и семействата в риск, да водят самостоятелен начин на живот. Разкриване на широк кръг от услуги за закрила и помощ на деца, семейства и възрастни хора , които да ги консултират и подкрепят при вземане на трудни житейски решения</p>			
Общи цели		Индикатори – базови индикатори за ситуацията, които показват постигнатата промяна към декември 2020г.	Източници на информация	Период на проверка
<p>Обща цел 1</p>	<p>Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи /деца и семейства в риск/. Подкрепа за интегритета на семейства и общности.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Увеличаване на дела на услугите в общността за деца и семейства в риск • Намаляване на броя на изоставените деца с 20% годишно; • Предотвратена институционализация на 90% от децата в предучилищна възраст в детска градина и 90% от децата в задължителна училищна форма в подходяща форма на образование; • Осигурени приемни семейства за поне 5 деца • Развитие на приемна грижа- поне 5 нови приемни семейства/осиновиители; • Разширяване броя , капацитета на СУ • Създаване на нови СУ и увеличаване капацитета на съществуващите – алтернативна семейна грижа; 	<p>- доклади на О „ЗД”</p> <p>- Финален доклад за оценка на въздействието на Общинската стратегия</p> <p>-Годишни доклади за мониторинг на напредъка на изпълнението на общинската стратегия</p> <p>- Месечни и тримесечни справки от О „ЗД”</p> <p>- заповеди на кмет и решения на Об.С за разкрити нови общински услуги в подкрепа на уязвими лица и семейства</p> <p>- Решения на ОбС и заповеди на АСП за разкриване на нови социални услуги</p> <p>- Проучване за обратна връзка от потребителите</p>	<p>2016/ 2020</p> <p>годишно</p> <p>Всяка учебна година</p> <p>2016/2020</p>
<p>Обща цел 2</p>	<p>Намаляване дела на децата и възрастните, настанени в специализираните институции.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Осигуряване на семейна среда за деца от институции чрез реинтеграция в биологичното или разширеното семейство, осиновяване и настаняване в алтернативна семейна грижа • Разширен спектър от услуги за превенция и реинтеграция на рискови групи със зависимости и проблемно поведение; 	<p>-Доклади на ЗСУ</p> <p>- Отзиви в медиите</p> <p>- Данни от направление „Образование”, ОЗД</p>	<p>2016/2020</p>

4.3 Изграждане на система за мониторинг и оценка на стратегията

4.3.1 Създаване на звено за мониторинг и оценка

Структура:

ЗМО ще се създаде като структура в рамките на общинска администрация и ще работи в партньорство/в мрежа с ДСП или отдел “Социална закрила”. ЗМО може да се обособи с издаване на заповед на Кмета на общината. ЗМО може да бъде изградено от специалисти от дирекции Обща и Специализирана администрация в община Смядово.

Основният екип обхваща до 4 души на частично време – 1-2 от общинска администрация, 1-2 от ДСП или отдел “Социална закрила” и експерти от НПО. Участниците в основния екип на ЗМО работят по служебен или трудов договор в посочените институции и са натоварени с допълнителни конкретни задължения за координация на системата за мониторинг и оценка на Общинската стратегия. Новите им задължения по мониторинга и оценката се включват в длъжностните характеристики, като се препланира работното им време с оглед поемането на новите отговорности.

Разширеният екип по мониторинг и оценка включва представители на заведения за социални услуги, училища, представители на НПО и други имащи отношение към социалните услуги на територията на община Смядово.

Задачите и отговорностите на ЗМО са, както следва:

Основен екип:

- Координира цялостната дейност по мониторинг и оценка в община Смядово;
- Планира дейностите за мониторинг и оценка;
- Предоставя консултации и практически съвети на доставчиците на услуги за подобряване на дейностите по места; осигурява методическа помощ за доставчиците и персонала на социалните услуги (предоставяна при посещения на място, по телефона или по електронна поща от представителите на ДСП в ЗМО);
- Събира информация на общинско ниво и систематизира данните / информацията, подадена от ЗСУ ;
- Изработва общ Годишен план за действие по изпълнението на Общинската стратегия в община Смядово, който се представя за обсъждане и одобрение пред Общински съвет;
- Заедно с разширения екип формулира ключовите мониторингови въпроси и въпросите, на които трябва да даде отговор междинната и крайната оценка;
- Организира възлагането и провеждането на външна оценка на изпълнението на Стратегията;
- Заедно с разширения екип обсъжда заключенията и препоръките от докладите за мониторинг и оценка;
- Организира разпространението на резултатите от мониторинга и оценката и информира заинтересованите страни и обществеността за резултатите и препоръките.

Разширен екип:

- Участва в планирането на дейностите по мониторинг и оценка;

- Участва в дискусии за определяне на ключовите въпроси на мониторинга и оценката и представя коментари по докладите за мониторинг и оценка;
- Събира информация за базовите индикатори по дейности;
- Събира и систематизира текуща информация за социалните услуги и дейности;
- Оказва съдействие и логистика за проучвания, оценки и други дейности, осъществявани от външни експерти или организации;
- Организира дискусии за обсъждане на заключенията и препоръките от докладите за мониторинг и оценка на изпълнението на Стратегията.

4.3.2 Планиране и изпълнение на дейностите за мониторинг и оценка

Планът за действие по прилагането на системата за мониторинг и оценка предвижда разработване и приемане на:

- (а) дългосрочни планове, които са разделени на два периода по две години и половина;
- (б) годишни оперативни планове за дейностите по мониторинг и оценка за всяка година от изпълнението на стратегията.

Дългосрочните и годишните планове за мониторинг и оценка се разработват от основния екип на ЗМО, съгласуват се с разширения екип и се внасят за одобрение пред общински съвет като част от годишния отчет по изпълнението на Стратегията и оперативния план за действие през следващата година.

Задължителните дейности по мониторинг и оценка включват:

- Текущ мониторинг на дейностите – събиране на информация, посещения на място, доклади от мониторинговите посещения;
- Създаване и постоянно актуализиране на база данни на общинско ниво с разбивки по теми, рискови групи и пр.;
- Актуализиране, систематизиране и анализ на данните за ключовите базови индикатори за ситуацията;
- Събиране на информация и анализ на индикаторите, разработване на годишен мониторингов доклад за цялостното изпълнение на Стратегията;
- Провеждане на междинна оценка за ефективността на Стратегията - в края на третата година от екип от експерти /от общината/. Заключенията и препоръките от Междинната оценка се използват при планирането на следващия тригодишен период от изпълнението на Стратегията;
- Финална оценка на ефективността и въздействието на Стратегията – провежда се в края на петата година от външен експертен екип. Заключенията и препоръките от оценката се използват при разработването на Стратегията за следващия период след 2015 година.
- Разпространение на заключенията и препоръките от мониторинга и оценката;
- Разработване и внасяне на предложения за промени/подобрене в приоритетните направления, целите, дейностите на Стратегията.

В зависимост от наличните ресурси (експерти и допълнително финансиране) могат да се планират и **допълнителни дейности** на ЗМО като:

- тематични оценки, фокусирани върху едно или повече приоритетни направления или върху една или повече групи дейности;
- проучвания по специфични въпроси, необходими за стартиране на нови дейности и/или иновативни услуги по целите на Стратегията.

5 Раздел В: План за действие

5.1 Институционална рамка на изпълнението на стратегията

5.1.1 Отговорности и роли в изпълнението на стратегията

Ролите и задачите на общината, доставчици на услуги и други заинтересовани страни в изпълнението на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги се определят от техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности за посрещането им.

5.1.1.1 Община

Общината отговаря за цялостното изпълнение на общинската Стратегия за развитие на социалните услуги. За тази цел те разработват, приемат и прилагат Общинска програма за развитие на социалните услуги и план за действие. Нормативно установено е, че местното самоуправление се осъществява от Общинския съвет, а местната изпълнителна дейност – от кмета и общинската администрация. Така или иначе в своята съвкупност те заедно осъществяват местната власт.

Местната власт разработва и изпълнява **интегрирана политика** за развитие на хората в риск като комбинира ресурсите и координира дейности в сферата на социалното подпомагане, образование, здравеопазване, политики на пазара на труда, водени от интересите и нуждите на групите и хората в риск. Общината е доставчик на социални услуги. Общината развива интегрирани политики в подкрепа на децата в риск, хората с увреждания и старите хора. Осъществява годишен мониторинг и оценка на изпълнението ѝ и оценка на нуждите на групите в риск.

Роля и отговорности на **Общинския съвет**:

- Обсъжда и приема Общинската стратегия / програма за развитие на социални услуги на територията на общината и годишния оперативен план за изпълнението ѝ/ по предложение на кмета на общината;
- Одобрява докладите за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги по предложение на кмета на общината;
- Съгласува проектни предложения за финансиране на социални услуги, които ще се развиват на територията на общината планирани в Областната стратегия.
- Взема решения, свързани с развитие на СУ на територията на общината (откриване, закриване, разширяване, дофинансиране и пр.).

Решение за разкриване на конкретна социална услуга се взема от Общинския съвет, като преди това е било разгледано в съответната постоянна комисия и консултирано по въпросите, свързани с финансирането. Предложението се внася от кмета или от общинските съветници.

Роля на **кмета** на общината:

- Организира изработването на общинските програми и планове за развитие на социални услуги на територията на общината и на програмата за реализацията им и след съгласуване с представители на ДСП ги внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;
- Организира разработването на общинските секторни политики и – след гласуването в Общинския съвет – организира цялостното им изпълнение. Кметът и общинската администрация осъществяват съгласуването на дейностите за развитие на социалните услуги с общите хоризонтални мерки за социално включване;
- Ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги;
- Представя годишен и заключителен доклад за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги за одобряване от Общинския съвет;
- Участва в осъществяването на годишен мониторинг и оценка на изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги и оценка на нуждите на групите в риск.
- Търси възможности и осигурява финансиране от различни финансови източници за реализиране на конкретните общински дейности, планирани в областната стратегия.

Местните власти носят конкретни отговорности също за инициирането и изпълнението на хоризонталните политики и мерки за социално включване. В този контекст, общината поема и основната отговорност за изпълнението на мерки за социално включване, предвидени в Стратегията, например:

- Координира и инициира развитието на програми за повишаване на родителския капацитет, задържане на децата в училище, повишаване на качеството на образование и превенция на рисково поведение на деца съвместно с училищата и центъра за обществена подкрепа;
- Отговаря и осигурява условия за обхващане на всички деца на територията на общината в подготвителни групи, гарантира спазването на задължителното изискване за записване на ученици в първи клас след завършена предучилищна подготовка в общинските училища;
- Координира и инициира развитието на програми в училищата за превенция на отпадането от училище и реинтеграция в образованието на отпадналите деца и младежи, както и за наваксване на образователни пропуски;
- Развива смесени социално образователни услуги в Центъра за обществена подкрепа за превенция на отпадането и задържане на децата в училище;
- Развива интегрирана политика за подкрепа на хората в пенсионна възраст чрез комбиниране на ресурсите на Домашен социален патронаж, националните и оперативните програми за предоставяне на грижи в домашна среда и за осигуряване на заетост (НПОСПОЗ), клубовете на пенсионера и читалища;

Разширява функциите на патронажа и развиват мобилни екипи за предоставяне на домашни грижи;

➤ Осигурява условия за посещаване в масови детски градини и училища на деца с увреждания, включително с осигуряване на достъпна среда.

5.1.1.2 Д„СП” гр. Велики Преслав - носи отговорност и изпълнява конкретни задачи при реализирането на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги:

- Прави предложения до кмета на общината за предоставяне на социални услуги;

- Прави предложения до РДСП за откриване, реформиране и закриване на социални услуги, съобразно планираните дейности в стратегията;

- ДСП и ОЗД управляват случаите на хората и децата в риск; разработват оценки и индивидуални планове за децата и лицата, настанени в специализирани институции;

- Осъществяват сътрудничество между общинската администрация и неправителствени организации;

- Събират и актуализира данните на базовите индикатори и резултатите от изпълнение на социалните услуги;

- ОЗД подпомага интегрирането на деца в детски градини и предучилищно образование; работят за изграждане на връзки между децата, настанени в СИ и семейството им; провежда дейности за изграждане на родителски капацитет, за задържане и реинтеграция на децата в училище и за превенция на рисково поведение.

5.1.1.3 Държавна агенция за закрила на детето (ДАЗД)

- Оказва методическа помощ на областна управа, местни власти и общинска администрация, юридически и физически лица, осъществяващи дейности по закрила на детето и на други държавни органи за реализиране и оценка на техните дейности при осъществяване на планираните социалните услуги в областната стратегия за децата;

- Издава лицензи на доставчиците на новоразкрити социални услуги за деца;

- Контролира стандартите и критериите за качество на социалните услуги за деца и семейства.

5.1.1.4 РИО на МОМН

Регионалният инспекторат по образованието на МОМН Шумен отговаря съвместно с РДСП Шумен за координиране и изпълнение на дейности за достъп до качествено образование на деца и ученици, реинтеграция в системата на образование на необхванати, отпаднали и нередовно посещаващи училище ученици. Важна роля в реализацията на мерките в сферата на образованието, заложи в Стратегията, изпълняват и Екипът за комплексно педагогическо оценяване към РИО на МОМН, както и Ресурсният център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности – РЦПНОВДУСОП за област Шумен.

РИО на МОМН:

- Носи отговорност за интегриране в системата на образование на децата с увреждания отглеждани в семействата;

- Осигурява методическо ръководство на училищата за насочване на нередовно посещаващи училище ученици и деца с рисково поведение към отделът за закрила на детето и ЦОП в общината;

- Осигурява методическо ръководство и насърчава училищата за развитие на дейности съвместно с НПО за повишаване на мотивацията на учениците за задържане в училище и за запълване на свободното им време според индивидуалните им интереси; програми и проекти за превенция на рисковото поведение на деца; за реинтеграция в системата на образование на отпаднали деца, за задържането им в училище чрез участие в извънкласни дейности според индивидуалните им интереси и за наваксване на образователни пропуски;

- Осигурява контрол върху обхващането на всички деца на територията на област Шумен в предучилищна подготовка и възпитание; върху редовното посещение на ученици в училище и записването на ученици в учебни заведения на територията на общината, в която живеят семействата им;

5.1.1.5 Дирекция „Бюро по труда” гр.Велики Преслав

Дирекция Бюро по труда участва в планирането и изпълнението на програми и активни мерки за интеграция на пазара на труда на хора в риск (възрастни с увреждания, младежи напускащи специализирани институции, младежи, отпаднали от училище, трайно безработни, в това число хора от ромски общности) и мерки за подкрепа на семействата и групи в риск (на деца, настанени в СИ, деца и възрастни с увреждания, живеещи в семейна среда).

Основната роля на дирекцията „Бюро по труда” по изпълнението на стратегията включва:

- Участие в разработването на областни и местни програми за заетост и за обучение на рискови групи;

- Консултиране на младежи, напускащи и напуснали институции с цел професионално ориентиране, повишаване на квалификацията и посредничество при намиране на работа;

- Разработване на мерки и програми съвместно с общината за професионална квалификация и включване на пазара на труда на възрастни с увреждания и на роми, живеещи в затворени етнически общности;

- Посредничество между работодатели и безработни от рисковите групи с цел намиране на работа;

- Активно взаимодействие с институциите от други сектори

5.1.1.6 Регионален център по здравеопазване – Шумен

Държавната здравна политика на територията на областта се осъществява и организира от Регионален център по здравеопазване (РЦЗ) и Регионален съвет по здравеопазване. РЦЗ отговаря за координацията и изпълнението на хоризонтални здравни мерки, насочени към хората в риск на територията на област Шумен. Създава база данни за здравни специалисти в помощ на хора с увреждания и хора със зависимости, която се използва от ДСП за насочване и консултиране на клиенти в риск.

Конкретните им отговорности са насочени към: здравна профилактика на майчинството/ бременността с фокус нежелана и рискова бременност; медицинска рехабилитация за деца и възрастни с увреждания и подкрепа за техните семейства; разработване на здравно-социални програми за семейно планиране; качествена здравна грижа в домовете за деца и хора с увреждания и стари хора във всички общини на област Шумен.

5.1.1.7 Участие на НПО

НПО ще допринасят за прилагането на принципите на Стратегията като представители на гражданското общество и групите в риск в община Смядово. Съвместно с общината и гражданите НПО ще участват в интегрирани политики и мерки за социално включване. Ще участват в иницирирането и изпълнението на хоризонтални мерки и политики за социално включване като партньори на общините и/или водещи организации за проекти.

5.2 Механизми на партньорството

Ефективното междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество ще допринесе за изграждане на оптимална мрежа от социални услуги, която да осигури равен достъп до услуги за рисковите групи. Изграждането на механизми на партньорство е определено като Приоритетно направление 6 със следните цели и задачи:

Обща цел 6. Да се повиши ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество, чрез:

- **Конкретна цел 6.1.** Да се стимулира междуобщинското партньорство в социалните услуги;
- **Конкретна цел 6.2.** Да се утвърдят ефективни механизми за междусекторно сътрудничество.

В община Смядово ще бъдат използвани разнообразни инструменти за сътрудничество като:

- Партньорства – съвместни действия м/у отделните сектори
- Граждански/обществени съвети с постоянно действие
- Съвместно разработване на Общински планове за развитие, бюджета на общината, други стратегии, концепции и други
- Обществени форуми
- Отворени работни групи с участие на всички заинтересовани страни и участие на експерти в съвместни работни групи, комисии и екипи.

При развитието на междусекторното сътрудничество се разчита и на подкрепата на местния бизнес. Негови представители могат да участват в изпълнението на част от дейностите в стратегията:

- като партньор в публично-частните партньорства (за интегриране на пазара на труда на младежи, напускащи специализираните институции, за изграждане на социална инфраструктура, поддържане на различните сгради за социални услуги, социално предприемачество.);
- провеждане на срещи и обменни посещения между съседни общини за обмен на информация за групи в риск, обсъждане и планиране на съвместни дейности и проекти за подкрепа на целевите групи.

6 Ресурси

6.1 Изграждане на капацитет за изпълнение на стратегията

Общинската стратегия предвижда конкретни мерки за обезпечаване на дейностите с необходимия персонал със съответната квалификация и умения, в които се разглежда развитието на човешките ресурси на всички етапи на изпълнението. В отговор на идентифицираните потребности за изграждане на капацитет са формулирани целите на

Приоритетно направление 5: Развитие на човешките ресурси.

Обща цел 5. Да се повиши качеството и ефективността на социалните услуги чрез изграждане на необходимия капацитет за управлението им на общинско ниво.

Специфична цел 5.1. Обучение и развиване на квалифициран човешки ресурс за управление на социалните услуги в общинска администрация и доставчиците на социални услуги.

Специфична цел 5.2. Обучение на човешки ресурс за предоставяне на социални услуги в община Смядово.

Специфична цел 5.3. Изграждане на публично-частни партньорства в областта на социалните услуги.

Приоритетно направление 6: Изграждане на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

Обща цел 6. Повишаване ефективността на услугите и осигуряване равни възможности на достъп до тях от ползвателите, чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

Специфична цел 6.1. Стимулиране на междуобщинското партньорство в социалната сфера.

Специфична цел 6.2. Изграждане на ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и развитие на смесени услуги.

6.2 Необходими средства за финансиране на СУ в община Смядово

За финансиране на дейностите за реализация на Стратегията за периода 2016г. – 2020г. по години са нужни средствата, посочени в Таблица 1 и Таблица 2.

При тяхното определяне са отчетени включените в Решение на МС № 276/28.04.2015г., изменен с Решение № № 859/03.11.2015г. дейности, разглеждани като държавно делегирани и местни дейности по функция 5 „Социално осигуряване, подпомагане и грижи”. Като база за извършване на прогнозата за текуща издръжка са използвани действащите единни финансови стандарти за 2016г. Разходните равнища за 2017г. са увеличени с 5.95%. Увеличение на стандартите е предвидено за 2017г. с 2% спрямо предходната година, 2016г. с 2.05% спрямо предходната година, 2018г. с 2,07% спрямо предходната година, 2019г. с 2,07% спрямо предходната година.

Средства за издръжка, необходими за финансиране СУ в община Смядово за периода 2016-2020г. Таблица 1

№ по ред	Вид на социалната услуга	Години				
		2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.
1.	Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с психични разстройства или деменция	-	142596	145519	148531	151606
2	Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с психични разстройства или деменция	-	142596	145519	148531	151606
3	Дневен център за стари хора	32080	32722	33392	34084	34790
4	Център за социална рехабилитация и интеграция	-	53040	54127	55247	56391
5	Домашен социален патронаж	93904	95782	97745	99769	101834
6	Социален асистент					
7	Личен асистент	10000	102 000	104 091	106245	108440
8	Домашен помощник	145000	147900	150932	154056	157245
9	Обществена трапезария	40000	40800	41636	42498	43378
10	Дом за възрастни хора с психични разстройства	699300	713286	729908	745018	760440
11	Дневен център за възрастни хора с тежки психични разстройства	124220	126704	129302	131978	134710
12	Защитено жилище / кап. 7 човека/	53039	54100	55208	56351	57518
13	Защитено жилище / кап. 9 човека/	68193	69557	70983	72452	73952
14	Защитено жилище / кап. 8 човека	60616	61828	63096	64402	65735
15	Защитено жилище / кап. 8 човека	60616	61820	630960	64402	65735
16	Защитено жилище / кап.8 човека	60616	61820	630960	64402	65735
17	ЦНСТ с.Веселиново	137205	139949	142818	145774	148792
Общо средства за издръжка:		1584789	2046516	2090468	2133740	2177907

От таблица 1 се вижда, че се очертава почти плавен годишен ръст на необходимите средства за социални услуги. Това е залог за по-нататъшното разширяване на социалните услуги, от които с предимство ще се развият услугите в общността.

За развитието на нови и повишаване качеството на предлаганите вече социални услуги за периода е наложително да се направят съществени инвестиции, насочени към разширяване и подобряване, към създаване на нови елементи на социалната инфраструктура. Във връзка с това през целия период в рамките на разчетените общи средства по години относителният дял на капиталовите разходи се запазва достатъчно висок в годините в които се разкриват нови социални заведения / таблица3/.

Общо средства за капиталови разходи, необходими за финансиране СУ в община Смядово за периода 2016-2020г.

Таблица 2

Видове разход	Години					Общо /лв./
	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.	
За капиталови разходи /лв./	340000	450000	550000	600000	650000	2 590 000лв.

Относителен дял на средства за издръжка и инвестиции в социалния сектор на община Смядово за периода 2016 г. – 2020 г.

Таблица

3

Година	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.
За издръжка /%/	82,34	94,45	79,18	70,06	77,02
За капиталови разходи /%/	17,66	5,55	20,82	21,94	22,98
Общо средства	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Към момента се чувства пълен дефицит на комплексни консултантски услуги за деца и семейства в риск, както и на услуги за деца с увреждания, предлагащи цялостно обслужване през деня извън обичайната домашна среда.

6.2.1 Източници на финансиране

6.2.1.1 Републиканския бюджет

Основен източник на финансиране в периода на действие на стратегията за социалните услуги остава републиканския бюджет. От него ще се финансира **главно текущата издръжка** на социалните заведения ДВХПР с.Черни Врѝх, Дневен център за възрастни хора с психични разстройства гр. Смядово, Защитени жилища гр. Смядово, Дневен център за стари хора гр. Смядово, Център за социална интеграция и рехабилитация гр.Смядово, Дом за стари хора. За тази цел по линията на държавното делегиране се очаква да бъдат получени общо 1 334 420 лв.

6.2.1.2 Собствени източници

Текущата издръжка за местни социални дейности /Домашен социален патронаж/ се финансират от собствени източници. За прогнозния период общо се очаква за тези нужди да бъдат изразходвани 489 034 лв.

6.2.1.3 Оперативните програми

Финансирането на инвестициите, свързани с основния ремонт, изграждането на нови обекти за социални услуги и тяхното оборудване и обзавеждане, отново ще бъде главно осигурено от републиканския бюджет, от оперативните програми, в т.ч. и от Програма за Развитие на селските райони, от която общините могат да получат средства за осигуряване на своята инфраструктура в зависимост от особеностите на обявените мерки.

Средствата за квалификация и преквалификация на социалните работници могат и трябва да се осигурят в необходимия размер от ОП „Развитие на човешките ресурси” и ОП “Административен капацитет”, като се подготвят проекти с подходящи обучители.

По ОП „РЧР” ще се финансират социалните услуги: Личен асистент, Социален асистент, Домашен помощник.

6.2.1.4 Осигуряване на средства от частни лица

Намирането на подходящи стимули и база за развитие на социални услуги от страна на общината значително ще облекчи и ускори развитието на социалния сектор при това на конкурентна основа.

7 Етапи в изпълнението на стратегията

7.1 Основни етапи

Общинската стратегия за развитието на социалните услуги в община Смядово обхваща 5-годишен период (2011 – 2015), в който се обособяват два етапа с продължителност по 2,5 години за изпълнение на стратегията, всеки от които започва с период на подготовка и интензивно оперативно планиране, както следва:

	Период	Дейности
Подготвителен етап	2016, първа половина	<ul style="list-style-type: none"> Изготвяне и приемане на Общинска стратегия за социалните услуги Оперативно планиране на интервенцията през първите 2,5 години План за действие 2016
Първи етап	2016 – 2018г.	<ul style="list-style-type: none"> Изпълнение на дейностите по стратегията
Оценка и препланиране	2018г., второ тримесечие – 2018г., трето тримесечие	<ul style="list-style-type: none"> Междинна оценка на постигнатите резултати и ефекти от стратегията Препланиране на следващия тригодишен етап в съответствие със заключенията и препоръките от междинната оценка
Втори етап	2018г.– 2020г.	<ul style="list-style-type: none"> Изпълнение на дейностите по стратегията

Подготовката за стартиране на Стратегията през първата половина на 2016 г. Обхваща няколко основни компонента, чрез които се поставя основата за успешното изпълнение на същинските дейности и постигането на целите, резултатите и цялостния ефект от стратегията:

- Изготвяне и приемане на Общинска стратегия – планове за социалните услуги на основата на Областната стратегия
- Адаптиране на общинския план за развитие на социалните услуги към приоритетите, целите и принципите на Областната стратегия за развитие на социалните услуги
- Осигуряване на партньорство и подкрепа от заинтересованите страни на ниво община
- Осъществяване на информационни срещи и консултации между представители на общински съвет, общинска администрация, доставчици и други представители на общността
- Провеждане на срещи и открити дискусии с представители на всички заинтересовани страни: образование, здравеопазване, социални заведения, общинска администрация, граждани, Д „СП”, Д „БТ” (практиката на подобни срещи следва да продължи най-малко 2 пъти годишно при планиране на развитието на социалните услуги и отчитане на резултатите от дейностите по предоставяне на услугите; споделяне на опит и добри практики)

Оперативен план с времеви график за изпълнение на Общинската стратегия

№	Услуга / дейност / мярка	местоположение	2016	2017	2018	2019	2020	Източник на финансиране	Изпълняваща организация
1	Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с психични увреждания/или деменция	Гр.Смядово						ПРСР, ДДД	Община Смядово
2	Дневен център за стари хора	Гр. Смядово						ОПРЧР, ДДД	Община Смядово
3	Център за социална рехабилитация и интеграция	Гр. Смядово						ДДД	Община Смядово
4	Домашен социален патронаж	гр.Смядово						Общинска дейност	Община Смядово
5	Социален асистент	Община Смядово						ОП „РЧР”	НПО и Община Смядово
6	Личен асистент	Община Смядово						Национални и Оперативни програми	АСП и Община Смядово
7	Домашен помощник	Община Смядово						ОП „РЧР”	Община Смядово
8	Обществена трапезария	Община Смядово						ДДД	НПО и община Смядово
9	Дом за възрастни хора с психични разстройства	С. Черни връх						ДДД	Община Смядово
10	Дневен център за възрастни хора с тежки психични разстройства	Гр. Смядово						ДДД	Община Смядово
11	Защитено жилище,1 / кап. 7 човека/	Гр. Смядово						ДДД	Община Смядово
12	Защитено жилище,2 / кап. 9 човека/	Гр. Смядово						ДДД	Община Смядово
13	Защитено жилище,3 /кап. 8човека/	Гр.Смядово						ОПРЧР, ДДД	Община Смядово
14	Защитено жилище,4 /кап.8 човека/	Гр.Смядово						ОПРЧР, ДДД	Община Смядово
15	Защитено жилище,5/кап.8 човека/	Общ.Смядово, с.Янково						ОПРЧР, ДДД	Община Смядово
16	ЦНСТ, с.Веселиново, общ.Смядово	с.Веселиново, общ.Смядово						ДДД	Община Смядово

8 Комуникационна програма

Основни принципи

- Прозрачност – информиране на обществеността за изпълнението на дейностите
- Широко междусекторно партньорство – сътрудничество и екипност м/у заинтересованите страни
- Позитивност – изграждане на доверие и съпричастност м/у заинтересованите страни
- Координация – между други стратегии, програми и мерки
- Достъпност на информацията - достигане на информацията до най-голям брой лица чрез различни информационни средства

Цел: Да популяризира сред широката общественост и заинтересованите страни ползите, положителните ефекти и резултатите от изпълнението на стратегията. Да се повиши чувствителността на обществото към хората от различните уязвими групи, към техните потребности и възможности за решаване на проблемите им, както и към въпросите, свързани с толерантността, социалната интеграция, равни права.

Мерки:

- Информирание на местната общност и всички заинтересовани страни за Общинска стратегия за развитие на социалните услуги на територията на община Смядово
- Популяризиране на настоящите и планираните нови социални услуги;
- Привличане на всички заинтересовани страни за постигане на целите на стратегията и включването им в информационните кампании

Целевите групи на комуникационната стратегия са:

- Органи и институции на държавната и местната власт;
- Териториални структури на местната власт;
- НПО и граждански инициативи;
- Доставчици на социални услуги;
- Приоритетни целеви групи;
- Потребители на социални услуги;
- Медии;
- Широката общественост.

Комуникационни техники:

Директна комуникация цели да предостави възможност на заинтересованите страни и на широката общественост да споделят своите мнения, гледни точки и предложения в рамките на дискусии, кръгли маси и дебати.

Комуникация чрез масовите медии. Важно е редовното и системно предоставяне на информация относно изпълнението на Общинската стратегия за социалните услуги чрез:

- планиране на репортажи, интервюта, кореспонденции за публикуване в медии с регионално покритие, с цел разпространяване на информация относно популяризиране на визията, целите и приоритетите на стратегията

Комуникация чрез Интернет   Поддържане и актуализиране на информацията за Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в уеб сайта на община Смядово.

9 Годишен план за действие по изпълнението на Общинската стратегия в община Смядово 2016

№	Вид дейност / услуга / мярка	Описание на дейността (какво е планирано за периода)	Местоположение (нас.място)	Времени график за 2016г.				Финансиране (източник, сума)	Изпълняваща организация, отговорник
				Месец 1-3	Месец 4-6	Месец 7-9	Месец 10-12		
Социални услуги									
1.	Дневен център за стари хора	Текуща дейност	Гр. Смядово					ДДД	Община Смядово
2.	Център за предоставяне на почасови социални услуги към ДСП Смядово	Устойчивост на постигнатите резултати в период на една година.	Гр. Смядово					Община Смядово	Община Смядово
3.	Домашен социален патронаж	Текуща дейност	Гр. Смядово, с. Александрово, с. Веселиново, с. Кълново, с. Риш, с. Янково					Община Смядово	Община Смядово
5.	Личен асистент	Текуща дейност	Община Смядово					ОП „РЧР”	АСП в партньорство с община Смядово
7.	Обществена трапезария	Текуща дейност	Гр. Смядово						Община Смядово
8.	Дом за възрастни хора с психични разстройства	Текуща дейност	С. Черни връх					ДДД	Община Смядово
9.	Дневен център за възрастни хора с тежки психични разстройства	Текуща дейност	Гр. Смядово					ДДД	Община Смядово
10.	Защитено жилище	Текуща дейност	Гр. Смядово					ДДД	Община Смядово

	/ кап. 7 човека/								
11.	Защитено жилище / кап. 9 човека/	Текуща дейност	Гр. Смядово					ДДД	Община Смядово
12.	Център за настаняване от семеен тип за хора с умствена изостаналост с капацитет 15 лица	Текуща дейност	С.Веселиново, община Смядово					ДДД	Община Смядово
Хоризонтални политики, мерки за социално включване									
1.	Мерки за закрила съгласно координационния механизъм	Текуща дейност	Община Смядово						МКБППМН, ОЗД, община
2.	Извънкласни и извънучилищни дейности /заложи в Общинска програма за закрила на детето 2011г.	Текуща дейност	Община Смядово					бюджет образование	Училища, община Смядово
3.	Мерки за достъп до качествена предучилищна подготовка и училищно образование	Текуща дейност	Училищата и детските градини в общината					бюджет образование	Община, училища, детска градина
4.	Профилактични мерки за опазване здравето на децата	Текуща дейност	Община Смядово					Общински бюджет	Община Смядово
5.	Общински политики за подкрепа на хора с трайни увреждания	Текуща дейност	Община Смядово					НП „Заетост и обучение на хора с трайни увреждания”	Община Смядово, Д „БТ”
6.	Общински политики за подкрепа на лица с ниски доходи	Текуща дейност	Община Смядово					НП „ОСПОЗ”	Община Смядово, Д „БТ”

7.	Общински политики за подкрепа на лица с ниска квалификация	Текуща дейност	Община Смядово					ОП „РЧР” Проект „Нов избор – развитие и реализация”	Община Смядово, Д „БТ”
Дейности по развитие на партньорства, работа в мрежа									
Развитие на човешките ресурси (обучения, курсове, семинари)									
Други дейности (срещи, разработване на проекти, проучвания, дейности по мониторинг и оценка, други)									
1.	Център за социална рехабилитация и интеграция с капацитет 20 лица	Финансиран проект от фонд „Социална закрила”	община Смядово					ДДД	Община Смядово
2.	Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с психични разстройства или деменция, с капацитет от 15 лица	Разработване на проект по ОП „РЧР”	община Смядово					ОП „РЧР”	Община Смядово
3	Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с психични разстройства или деменция, с капацитет от 15 лица	Разработване на проект по ОП „РЧР”	община Смядово					ОП „РЧР”	Община Смядово
4.	Защитено жилище с капацитет – 8 лица	Разработване на проект по ОП „РЧР”	община Смядово					ОП „РЧР”	Община Смядово
5.	Защитено жилище с капацитет – 8 лица	Разработване на проект по ОП „РЧР”	община Смядово					ОП „РЧР”	Община Смядово

6.	Защитено жилище с капацитет – 8 лица	Разработване на проект по ОП „РЧР”	община Смядово					ОП „РЧР”	Община Смядово
7.	Личен асистент	Разработване на проект по ОП „РЧР”	община Смядово					ОП „РЧР”	Община Смядово
8.	Социален асистент	Разработване на проект по ОП „РЧР”	община Смядово					ОП „РЧР”	Община Смядово
9.	Домашен помощник	Разработване на проект по ОП „РЧР”	община Смядово					ОП „РЧР”	Община Смядово
10.	Наблюдавано жилище, с капацитет от 4 до 8 лица	Разработване на проект по ОП „РЧР”	община Смядово					ОП „РЧР”	Община Смядово